

Fr. R. Kreuzwaldi ala.
Eesti NSV Riiklik
Raamatukogu

14. aastakäit.

Ühik number 10 kop.

Meie Mats

Tellimise hind kättesaamisel aastaks 4 r. 50 L.,
6 kuu eest 2 r. 30 L., 3 kuu eest 1 r. 20 L. Toime-
tusest ise ära viies: aastaks 3 r. 50 L., 6 kuu eest
1 r. 80 L., 3 kuu eest 90 L. Jätkub iga laupäeval.

Toimetuse ja talituse:

Tallinnas, Harju ja Riiu tänaval nr. 46/15,
„Leadiuse“ raamatukaupluses. Telefon № 740.

Adress Vene keeles liht- kui ka raskes kirjas: r. Ревель.
Журналъ „Мейе Матсъ“.

Sarvitamata jäänud liibemad käsitajad hävitatakse ära, kui tagasi saatmisel märkisi juurde lisatud ei ole. Kirjatöödel peab
saatja täielikult aadressi ja nime peal olema.

Nr. 37.

Laupäeval, 2. (15). mail 1915.

Nr. 37.

Wõitlus Vene kiir-käskjala ja Saksa ratsanike vahel.

Wannas'e ülesvõtte.

Sõjahaawatud Tallinna insiheneride ja tehnika tegelaste poolt üleval peetavas latfaretis.

Wärarawahht.

Petko Todorowi jutuke.

Nüüd wiimaks oli järg ka tema kätte jõudnud. Kas lajus tema peal ema wanne, wõi mõni raske patt — kdit ta pojad ning tütreid oliwad üksteise järele tema filma all ära surunud ja ta oli wanas eas üksi jäänud. Sga õhtu, kui mustade filmadega tüdrukud temast oma ämbritega mööda läksiwad, nägiwad nad teda majakele lähel istuwat, sinise järwe kaldal, nagu kuulataks ta selge järwewee lainete uimutawat kohinat.

Tumedalt, nagu unenäos, süttis end tema peas minevit. Puuduses ja waesuses oli ta noorus närtsinud ja wanaduski polnud tale rõõmu teinud. Nii tahtis saatus. Mees oli ta terve karja lastega maha jättnud, üks wähem kui teine. Ja ka nende eest hoolt kandes ei olnud tal aega ei magamiseks ega söömiseks.

Wiimaks oli Peetrus meheks srgunud, aga parajaste kui ta ise wõis leiba teenida ja isa ametit alata, pööras ta temale selja ja läks wälja maailma — poja poolt ei olnud tal enam mingijugust toetust oodata.

Ja kui nad õpetaja oliwad ristil lõbunud ning tema jüngrid taga kiusasiwad, siis alles kadus ta rahu weel dieti; itka jälle pidi ta teda peitma ja tema eest hoolitsema. Ja jeda weel wähe, jugulajed ja üleaedjed tuliwad alati tema juurde poodi ja haawasiwad teda oma kõnega.

"Sinu pojaft on eht hulguft saanud," ütlesiwad ühed.

"Tema on riigiwastane ja külwab rahulolematust!" jattasiwad teised.

Kui ometi Peetrus suurte herrade eest jälle rahu leiats, siis paraneks ka tema, waeje lese, põli... ja Peetrus läks kaugele wälja maailma, ning ei tulnud iial enam tagasi. Ja tema mure juurendujeks tuli üks teade teise järele:

üks oli kuulnud, teda olla otsitud, teine, ta olla wangi langenud ja teda tahtawat kiwidega suruaks wijsata, kolmas jutustas, woorimehed olla temaga kufagil koos olnud ja näinud, et ta koduta ja sõbrata olnud; seal tuli lord hilisel õõttunnil keegi wäsinud teekäija kõrtsi; see tõi hirmsa teate, mis emajüdamel lõhestas: kaugele Roomas oliwad keisri teenrid Peetruse kinni wõtnud ja ühes seltfimeestega elusalt ristil lõbunud...

"Mis jai ta elust? Ei mingijugust noorust, ei mingijugust rahu pole ta tundnud," õhtas waene ema, ja nagu kuulataks ta waim sügije kohinat, jai ta läwe peale mõeldes seisma.

Megamööda tuliwad tüdrukud kaewu juurest tagasi, tuldn õhtupäike wärwis lehtis puud, eemalt kostis karjafella hää, Jssjanda haua juurest ligines hobueeskite woor, oliwi- ja pomerantsikõrwid koormateks.

Ligines wana, walge habemega woorimees, et tema ukse ees pijut puhata, ja ütles temale tajakesi:

"Waata, need, kes teda elus taga kiusasiwad ja kes ta ristil lõiwad, on maa pealt kadunud, aga sinu poja on nad pühaks teinud ja Jumal taewas on temale taewawarawa wõtmend andnud."

"Õh, kui ta sealgi ilmas rahu saaks," õhtas wanake. Ja alles õhtul hilja, kui kdit teised juba magasiwad, läks Peetruse ema oma wäiksesse kalamehe onni.

Jahe sügijewihm kohjes õõ läbi ja külm tuul koputas nagu hiljatsjäänud rändaja atende ja uste peale. Wanake määsõis enda kolbe ligibal ühtlõus woodis waiba sisse ja ainult üks mõte trööstis teda: kui ta pojalt taewas niisugune koht oli, ega ta teda siis ka hädasje ei jata.

Ja kuna ta nii järele mõtles, tuli tale mõnikord soow, et Jssjand ta dige pea siit ära kufufks ja ta siis Peetruse jeltõis wõiks olla...

Kui ta aga ühel udusel talwõõhtul wiimast tunnikõst tundis liginewat ja surmatõlmus ta kehast juba läbi roomas, siis jai kdit maailma häda ja puudus tale weel lord

Wiljandimaa kooliõpetajate rühm tegewas sõjawäes.

armjats; ta lõi ristitähke ette ja palwetas pühapildi ees, et Jõsand ta elupäewi pitendaks, vähemalt ülestõusmise pühaniigi.

Äga ta oli juba teel, ja weel enne koitu seisis ta taewa wärawa ees.

Kuu säras weel taewas ja unised tähed sirasivad.

„Nad magawad raskestest, aga Jumal andku mulle andeks, ma ei wõi hommituini oodata, waid äratan nad üles!“

Ja ta koputas wärawa pihta.

Raskestest ja rahulitult magasivad õndsad — ei mingi-
jugune pilge ega tigeuus ei ekkitanud siin nende rahu. Ta
kuulatas, pööras siia ja sinna poole, keegi ei ilmunud.

Ta koputas kõwemine.

„Di, oi, misjugune kärsitu wõdras sealt tuleb, ja kudas
ta koputab, nagu ei oškats filmapilkugi oodata.“

Püha Peetrus tõusis üles ja õdrus uniseid silmi. Siis
wõttis ta wõtmed ja läks wärawat lahti tegema.

„Kes sealt nii hilja tuleb?“ küsis ta, wõtit luttu pistes.

„Ära pane pahaks, Peetrus, mina olen see — kas ja
mind ei tunne? Sinu ema...“ lajas wäljast kiire hää.

„Ah sina, ema?“

Peetruse kulmud lätsivad kipra ja ta jäi seisma. Palaw
hoog hoowas ta kehast läbi; ta tõmbas käed rusikasje, et
mitte nõrleba. Kui see ka tema ema oli, siis lasta ta teda ei
tohtinud! Sellepärast oligi Jõsand ta wärawawahiks pan-
nud, et ta diglane oli olnud.

„Mittedigetale ei ole siin ruumi!“ ütles ta ja tõstis
parema käe üles.

„Mis? Minu jaoks ei ole siin ruumi?“

Kõhitudes astus emale kõrwale.

„Mis ja oled küllwanud, pead ja ta lõitama! Jõsand
on sinu peale wäga, wäga wihane. Kui palju waesid oled
ja kerjajaks teinud, kui palju õnnetuid oled ja oma lähelt
minema ajanud ja üial ei ole su süda sind ajanud mõnda
waest aitama...“

„Mis? Kas ja ta siin jälle hakkab waestest rääkima?“
hüüdis waene wanale ja tal oli, nagu oleks keegi ta kõrist
linni lahmanud.

Peetrus aga rääkis rahulitult edasi:

„Kui meie ristteel poodi pidasime ja kaupmehed ning
riffad nooredmehed tuliwad, siis andsid ja neile täiest waa-
dist, aga kui waesed tahtsiwad õli osta, siis mõõtsid ja neile
walemõõduga. Terwele külale segasid ja punase pipra

hulka telistiwijahu, puistafid tuhka jahu hulka ja panid
wett piima sekka. Wõdrastest tiikidest püüdsid ja kalu ja
wõdrastest wõrkudest wõtsid ja kalu, ja üial ei saanud
julle küll!“

„Need siis ongi minu raskest patud?“ küsis ema ja
pani käed risti rinna peale. „Ma arwasin, et kui Jõsand
su siia niisuguse ameti peale pani, ja siis siingi jälle targe-
maks oled saanud ja teafid, et ma nüüd sellesti
ilmas weel rõõmaste wõtsin elada, aga sina oled ifka weel
endine. Sina loed mulle mu pattusid ette, aga kas oled
sina ühegi lapse üles kaswatanud? On sul majapidamise
mured olnud? Oli sul maailmas oma kolle, et tead, kudas
maailmas lapsi kaswatatakse? Kas tulid mind tõrdi
aitama, et ma oleksin puhata, oma hinge õnnistuse üle
järele mõelda wõinud? Kui ja maailma mööda hullufid,
kes hoolitses sinu eest? Minu kaelas olid ja itra. Sina
andsid oma wiimase järgi waestele, aga selle olin mina
julle andnud! Ja kui ja mind siis ei lasje, ega ma siis ka
ei palu — mina olen hädaga harjunud...“

Ta wiskas käega ja läks pimedasse õõsse, tee peale
põrgu poole, mis taewa all wulkses.

Tarretult jäi Peetrus seisma. Kas tahtis Jõsand teda
ka siin raskestest katsuda? Wiimaks istus ta suurte lehte-
dega tamme alla, mis taewa eesdues kaswas. Koidutama
lertis, tamme lehed kohisesiwad ja hakkasiwad tale wana-
dest aegadeist saladuslist juttu westma.

Jõsa mäletas ta weel waewalt, kudas see teda kalale
oli kaasa wõtnud. Ema oli ta suureks kaswatanud ja tema
eest hoolitsenud ja kõik lootust tema peale pannud; suureks
saades pidi tema wanemate wendade ja õdede eest hoolit-
sema. Ja kui ta siis wanas paadis järwe peale sõudis ja
oma efinese leiwa ije teenis, näiski rõõmu majasse tulewat.
Ema oli õnnelik, ka sõbrad ja üleaedised rõõmustasiwad
nende õnne üle... Äga siis tuli õpetaja nende külasse
ja hakkas imetegusi tegema. Noored ja wanad käisiwad
ta järel. Ja tema pühendas ennaft õpetaja teenistusele,
jest Jõsanda juures walitses walgus ja tõde...

„Ka mina suren ära,“ hüüdis ema, „kas ujud, et ma
maailma armastan? Äga kes kaswatab mu lapsed üles?
Kes kannab nende eest hoolt?“

Peetrus ei tahtnud sellest midagi teada. Ühed nimeta-
siwad teda hulgujeks, teised narriks. Tema ei wantunud.
Jõgal pool kuulutas ta Jumala sõna ja sellepärast kannatas
ta puuduft ja külma. Kui tihti oli ta paljalt ja nälginud

Pahemalt poolt esimene tagumises reas: Willem Tšilp, Kärldlast. Lahingus austria-laste vastu dum-dum kuuliga pahemast käest haawatud.

Tarf nõu.

1672. aastal piirasid kuningas Ludwig XIV väed Amsterdami sisse ja lähinesid üsna linna mülliride alla. Elanikud olid meelt heitmas; nende arvates ei olnud mitte ainult nende linna, vaid terve Hollandi wabariigi ots läte jõudnud. Linna wõimumehed kogusid wiimasele otsustawale nõupidamisele, kus otsufeks tegid — linna Prantsuse kuningale alla anda ja linnawõtmed temale läte wiia. Kui häälesti üle lugema hakati ja kõik hääletajad juba läbi käidud olid, siis märgati korraga, et elatanud bürgermeister tormiliste waeluste puhul magusalt tuffuma oli suitunud. Muudugi aratati ta pahaste müksudega ülesse, ja, und filmist rapitades, päris ta uudishimulikult, mis otsufeks tehtud.

„Otsustamine Prantsuse kuningale juurde minna ja temale linnawõtmed wiia!“

„Kas ta neid juba nõudis?“

päris wanamees rahulikult edasi.

„Ei ole weel nõudnud,“ wastati temale.

„Mis jaoks siis neid temale anda? . . . Kannatame wähemalt nii kaua, kui ta neid nõuab!“

See lihtne ja tarf nõu wõeti, õnneks, wastu ja päästis wiimaks linna ja wabariigi.

coju tulnud, siis nuttis ema ja wõttis ta ometi jälle wastu. Ja kui ta pidi nägema, kudas ema puuduse wastu wõitles, siis oli ta süda mitu korda raskets läinud ja ta oli tahtnud teda aitama jääda. Aga kas ei olnud õpetaja ütelnud: „Kes oma isa ja ema armastab, see ärgu tulgu mitte minuga!“

Juba tumas loit taewa serwal, lilled teretasiwad üksteist, linnud hakkasiwad laulma ja kõik tõusiwad üles, päikest oodates. Üksteise järele tuliwad reas pimedad ja halwatus, jandid ja pödurad, et endid hõbedases ides pešta. Ja waata, siis tõusis päike ja igalpool ilmusiwad õndsate karjad ja kõik imestasiwad, miks Peetruse pea täna nii norus oli, nagu patusel.

„Isand on tale ju kõige parema koha andnud.“

Nii wahetasiwad õndjad üksteisega mõtteid. Peetrus ei laulunud õnagi. Ja keegi ei suutnud teda mõista.

„Mina saatsin täna õhjel oma ema taewawarawa tagast tagasi — selle, kes terve eluaeg minu eest hoolitses ja waewa nägi . . . mina pean siin olema, ja tema . . .“ ta ei lõpetanud.

Seal astus keegi närue mustlase eit tema juurde:

„Mina tahan sulle nõu anda, püha Peetrus,“ ja ta hakkas midagi oma räbalakimbust otsima, „ma palusin kord sinu emalt näputäie willast lõnga — siin ta on, mine, tõmba ta sedapidi pörgust wälja: kui ta seda ei kahetjenud, et ta nad mulle andis, siis ei lähe lõng mitte katki.“

Ja püha mees wõttis lõnga ja läks pörgusse.

Seal walitkes pime õõ. Juba eemalt oli kuulda õpetlaste kõnisewad kõneci ja juurtjugu herrade jagelemist. Nõidabade ja tarkade wahel oli külli tõusnud ja nende käre lajas mõõkade ja püssitikkude kõlina saatel . . .

Kurdlasted.

Sõjas türklastega ja Persia mäsuulikumis on alati kurdlasted tähtsat osa etendanud, kuulsad on ka nende metsitud teod. Waatleme sellepärast feda rahwast pisut lähemalt. Arwu järele on neid 1 kuni 1½ miljoni. Osalt on nad põllutöölised (guranid), osalt rändajad karjapidajad (koherid). Põllutöölised elawad mäendlwadel külades, iga küla on 15–40 maja suur. Põllutöölise maja, see on ainult nime poolest maja. Pärifelt on see ühetoaline mulla-onn, pealt paksude kiwilahmatatega kaetud, mis lae osa etendawad; ja selle peale on weel paks kord mulda aetud. Seest on tuba kolmeks jaotatud: ühes osakonnas elawad inimesed, teises koduloomad, kolmas on heinaküüniüks. Päewawalgus pääseb sinna koopasse ainult wäikeste, õlitatud paberiga kaetud akende ja korstna aset täitwa augu kaudu. Karjapidajad aga elawad niihästi suwel kui talwel oma madalate mustade telkide all.

Reha poolest on kurdlasted hästi ilusad mehed. Kõrge kaswuga, peenikeste, korrapäraste näojoontega, läikivate mustade filmade ja pikkade wurrudega — otse suurepäralised, isearanis weel rahwarietes ja sõjariistades. Ka naisterahwad on neil hästi ilusad, käiwad katmata näoga ja liiguwad wabalt meesterahwaste seas — wastandina Türgi naisterahwastele.

Ufu poolest on kurdlasted nimepidi küll muhamedlased, kuid nende usk on kõiksugu rist-, pagana- ja Muhamedi usu segu.

Mis, lõpuks, selle metsiku rahwa iseloomusse puutub, siis on Kurdistan päris rõõwlipeja. Õnnetud persialased ja armenlased on oma metsikute naabrite alalisteks ohwriks. Kõige jälgimate kuriteodega saawad kurdlasted hakkama ja jääwad pealegi karistamata, sest et ülemad neile midagi

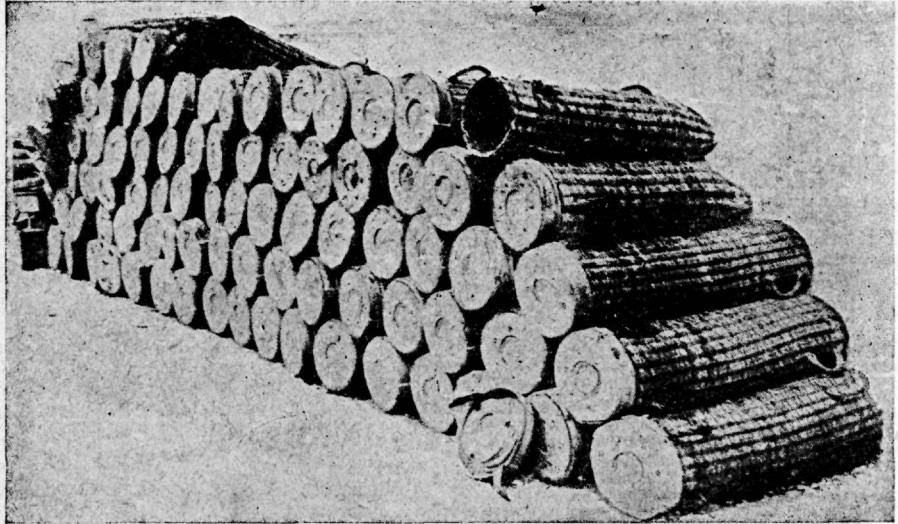
ei julge ega suuda teha. Pealegi on rändajat karjapidajat (koherit) raste kinni saada. Sa saabab näit. Eürgimaal kuriteo toime, wõtab siis oma musta telgi ja läheb kas Persia piiri taha wõi Arabia kõrbesse, kus wabad arablased igaiht oma maade peale karja pidada lubawad, kui see neile aga teatud wäikse summa maksab.

Kurdistani mägestitus leidub palju niisugusid külast, kuhu Eürgi maadonna ülem wadjaduse korral ainult terve bataljoni sõjawäe kaitfel julgeb minna.

Ei ela kaua.

Üks õige noor Orleani polgu ohwitser saadeti Ludwig XIV juurde röömustawa sõnumiga. Sead juhtumist tarwitades ja kuninga lõbusat tuju märgates palus ohwitser omale püha Ludowiki autähte, mida harilikult küll ainult wanadele sõjameestele annetati. Tema palwe peale wastas siis ka kuningas, et ta alles liiga noor on.

„Majesteet“, ütles temale selle peale noor ohwitser: „meie Orleani polgus inimesed kaua ei ela, wanu ei ole“.

Sakslaste suurtüki kuulid pilliroo kestades.

Salakuulajate lood.

Endistel aastasadadel põletati kinni tabatud salakuulajad elusalt ära. Tänapäewa salakuulajal ei ole küll enam nii hirmust otja oodata, wäljaarwatud, kui ta weel kultuurainemete nime andwate metslaste juurde satub. Wõetakse ta kinni, siis teeb kuul wõi kõiis tale otja peale, kiirelt ja kindlaste igatahes. Buuride sõja ajal lastnud kindral Gatacre oma käega selle salakuulaja maha, kes Stormbergi kaotuse juures peafüüdlaseks oli. Rats buuri, kes selle pealt tabati, kui nad Modder-Rivieril Inglise kantšisi üles joonistafid, wõeti pealeõunat kell neli kinni, pool wiis oli nende asi arutusel, ja kell wiis olid nad mõlemad juba maetud. Kolmele teisele buuride salakuulajatele, kes Sadymithi alt wärste teo pealt tabati, anti tund aega surmale ettewalmistamiseks. Rauemat aega ei antud Amerika wabastamis sõjas ka major Andreele, kes kõigest palwetest hoolimata wõllas oma elu pidi lõpetama.

„Laste mind aufat soldati surma surra! Weel ei ole liiga hilja selleks!“ ütendas ta meelt heites, kui põitpuu pealt alla rippuwat filmust nägi.

„Õigus määrab poomisesurma, aga mitte mahalaskmise surma,“ oli surmaotuse täidesaatmise järele walwamiseks kaasa antud ohwitseri järe wastus.

„See küll siis,“ wastas Andree ja ajas enese sealjuures sirgu, „siis kutsun ma teid tunnistajateks, et kui ma ka alut surma surema pean, ma seda niisama wapralt wälja kannan, nagu see ausa soldati kohane“.

Ras salakuulamine iseenejast alatu on wõi mitte, selles küsimuses lähewad arwamised lahku. Igatahes on sihute salakuulaja alatu, kes wõõra raha himustades oma maa saladused waenlasele wälja annab, s. o. äraandja, aga sõjamees, kes oma elu kaalu peale pannes waenlase laagrisse tungib, et siit ülesarwamata tähtsufega teateid tuua, on igatahes oma isamaale suure heateo ära teinud.

Wiimast laadi salakuulaja oli ka lord Ritchener, Inglise praegune sõjaminister. Tema tarkus, siididus ja teraw meel, mis ta salakuulamisel üles näitas, olid need asjad, mis ülemate tähelepanemist kõigepealt tema peale tõmbafid. Üksinda ja ilma sõjariistadeta läks ta 1882. aasta sügisel mäsuft loitawasse Sudanisse, ja rändaja kaupmehe riides läks tal õnneks sealt kuni Chartumini tungida. Siin nägi ta, kudas üht teist salakuulajat nii kaua piitšutati, kuni sel liha ribadena keha küljest maha rippus; siis lõõdi see õnnetu, pea alaspidi, kõrwetawasse päitesepaistesse risti külge. Sellest ajast

saadik oli Ritcheneril, kes pärast weel metšikute kõrbeelanikkude jugharude kestel liitus, alati wäike pudelike tsiankaliga (filmapillikijelt surmawa kihwtiga) kaasas. —da.

Greeka tuli.

See oli 674. aastal.

Uwardaw pilw lasus uue Rooma, suure Konstantini linna kohal. Nagu rohustirtsude parwed olid kalif Murati wäed kauge ida kõrbetest tulnud ja Wisantia müüride alla asunud. Linna kindluste ümber terkis maa poolt terve uus linn, rohkearwulistest saratfenlaste salkadest kihijew telkide ja palatite linn; mere poolt katšid Bosforuse pinda sadanded, poolkuuga ilustatud laewad . . .

Sügawa libedusega südamess waatasid Wisantia kaitsejad ja keiser Konstantin ise, kudas uhte riik häwineb. Kõrgetest tornidest olid neil tuleleekides loitawad linnad ja külad näha, peksetawate wangide hädafisa ja poolekuu kumardajate wõiduhõiskamised kuulda.

Ei õõsel ega päewal ei leidnud rahu keiser. Kudas häwitawa waenlase jõudu murda? Millega hukka saawat riiki päästa? — Kuid abinõust ei olnud. Tagasiööramata olid need ajad kadunud, mil Rooma sõjariistad terwes maailmas olid wõitnud . . .

Nagu haawatud löwi sammus Konstantin oma toredas palees. Mustad mõtted, üks teisest kurwem, keerlesid ta peas. Ei ole lootust, ei pääsemist! . . . Läbi lahtiste atende kostsid müüritsi lõhkuwate poomide mürtsumine ja pealetungijate wihased hüüded . . .

Seal tuli keisri juurde jookstes õuekondne ja teatas, et keegi sõjamees temaga kokku soowib saada. Summ käeliigutus oli nõusolemise märgiks, ja minuti pärast ilmus läwele kõrge kaswuga mees, sõjamehe riides.

„Kallinik Siirast,“ ütles ta, selleaegse kombe järele keisri ette kummuli heites . . .

Paariks tunniks jäi ta paleesse, ja kui ta sealt wälja tuli, oli ta käes keisri pitšariõormus, mis tale wõimuse andis kõike nõuda, mis ta aga soowis . . .

Päew, mille kalif otustawa tormijooksu jaoks määratud, jõudis kätte. Arabia wäed afusid müüride ette rinda ja ootafid oma kästija märguandmist, et Wisantia peale

Sanitar-bataljon oma rongiga Warsawis.

tormata, mis nende arvates neile kergeste saagiks pidi langema. Laewad, täis sõjariistus sõjamehi, lähinesid Ruld-sarwe kantsidele.

Ei maganud ka sissepiiratud. Sarwaks jäänud legionid asusid müüridele ja tornidesse oma seisukohale. Reiser ise astus nende etteotsa. Tema kõrwal paistis Siiria mehe kõrge kogu. Imestades silmitsesid legionärid määratua suuri wafktorusi, mis eila Kalliniki korraldusel siia ja sinna müüri peale asetatud . . .

Saratsenlaste waljud hiiüded kuulutasid Wisantia kaits-jatele Murati lähinemist. Prohweti rohelistest lippudest limberpiiratult waatas kalif wõitja näoilmega Wisantia müüride peale. Ja andis märki . . . Seljamaal minutil tormasid muhamedlaste malewad kõrwulustawa hiiüdega „Allah atbar“ tormisooksule . . . Mere poolt liikusid Arabia laewad õnnetu linna poole . . .

Kuid mis see on? Wispäraft tulewad saratsenlaste suust wõiduhõiskamiste asemel korraga hirmuhiiüded? Wafktorud hakkasid pealetungiwate waenlaste peale korraga loitawat tuld wälja sülitama. Suitsedes ja muhisedes lendasid põlewad laengud waenlase laewade peale, muhamedlaste telkide peale, Arabia sõjameeste tihedate falkade peale. Otskui muinasloolikud lendawad tulemaod sähwatafid nad igalpool, surma ja häwitust külwates. Seegit-fedes loitama löid purjed ja mastid, siit ja sealt kerksid pakkjad suitfufambad . . .

Minuti päraft juba lödmas seal, kus saratsenlaste telgid seisnud, tulemeri. Üksteise järele hakkasid laewad põlema. Saawatute hädakisa, surejate ägamised, uppujate appihiiüded, hirmu päraft pödraseks läinud hooste meeheheilil hirnumine — liitusid kõike õgiwa tulekahju kurjakuulutawa praksumi-sega ühelsainjaks kohutawaks möirgamiseks. Ja otskui wiimase päewa pafun kostis kristlaste wõidurõõmus hiiüd:

„Au Kristusele! Püha Sofia eest!“

Päewawalguft matwate suitfupilwede seas läikfid legio-näride wafkfiwrid ja kilbid. Siinsa kättemaksimise wihaga raiusid ja tapfid nad muhamedlasi ilma armuta, ja need põgenesid segaduses nagu lambakari . . .

Põgenemine oli metfik. Efimesena kihutas wäeilemate keskel oma ratsu selgas kalif Murat minema. Tema järele ratsa- ja jalamehed, wõitjad kannul, tuhendeid surnutehafi maha jättes. Laewad ruttasid Ruld-sarwest lahkuma, et

põlewaft pörgust wälja pääseda . . . Ammu juba põlnud Wisantia niifuguseid röömupäewi näinud.

Niifugused olid ajad, mil Greeka tuli efimeste korda ajaloo näitelawale astus.

Sarilikult arwatakse tuleriistad uue-ma aja ülesleiduse olewat, ja et wana-ja kesk-aja rahwad sõdades ainult kilmi sõjariistu tarwitunud. See arwamine on efslik. Inimesed on igal ajal ja alati tuld sõjalisteks otstarbeteks tarwitada püüdnud ja ammu enne seda, kui Bert-hold Schwarz, piisfirohu üles leidis, olid mitmetel rahwastel juba oma plah-watawad ja põlewad ained tarwitamisel, niisama ka riistad, millega neid kauge-maa pealt waenlasele pähe heita. Arwa-tawaste oli Aasia kõigi nende ülesleiduste kodumaats. See on ka loomulik: naftat, asfalti, wäawlit ja teisi põlemaid aineid leidub Aasias paiguti rohkest. Ise-äransis kaugele oli tuleriistade tarwita-mine hiinlastel arenenud. Mitmed uuri-jad arwawad piisfirohu koguni hiin-laste ülesleiduse olewat ja et nad juba XI aastafajal suurtilka tarwitunud.

Idamaal oli ka Greeka tule üles-leidja Kallinik, kes palju rändanud, tule tarwitamist sõjas esmalt tundma õppi-nud. Meie nägime, kui hilgaw taga-järg tema ülesleidusel efimene kord oli.

Sellest ajast peale oli Greeka tuli Wisantiale kindlaks kaits-jeks. Üksinda tema abil said greeklased hulga suuri wõitufi kuival maal ja merel. Oma loitawa piigiga pani Greeka ratsanik kümned muhamedlased põgenema ja Greeka bran-derid süütasid terwed laewastifud põlema.

Loomulik on, et Greekamaa tule walmistamise kunsti jalajas hoidis. See oli ritigi saladus, mille wälja nuuski-mine hirmsate ähwardustega keelatud oli. Peale keisrite eneste tundsid ainult üsna wähesed seda saladust. Pea-ingshener, kelle hoolets tule walmistamine oli, ei tohtinud Wisantia müüride tagant sammugi lahkuda, ja see — pea-ingsheneri — amet oli Kalliniki suguwõsfas pärandataw, s. o. surres awaldas isa selle saladuse pojale.

„Kaiser“ warandus.

Tuntud raha-asjanduse tegelane Rudolf Martin teatas hiljuti, et Saksa keiser Wilhelm oma mõisadest, mille wäär-tus 500 miljoni peale arwatud on, 25 miljoni iga-aastast fissetulekut saab.

Peale selle on ta mitme suure Saksa laewafletfi ofanik ja ta käes on tähtis osa Vääne-Afrika diamandi kaewanduste ofatähtedest. Tal on laialdased metsad ja maakohad, hobuse wabrikud Ida-Preisimaal ja ifegi üks suurem restoran Prantsuse piiri ääres ei puudu tal. Ida-Preisimaal oma mõisades walwas ta ifelikult kartuli istutamise juures, Hannoveris on ta õllewabriku omanikulis ja direktoriks, Radinenis on tal suur sawitööstuse wabrik. Paleesi ja juwimajasi on keisril 40, milledest igaiüks üle miljoni wäärt.

Dr. med. Sindhede

Cestujulit kokaraamat

on praegusel kallil ajal meie pereemadele väga tarwilik. Terwislikud, maitswad, odawad toidud. Sind 70 kop. „Leaduse“ kirjastus, Tallinnas.

Niguliste uul.
nr. 2

Päewapiltneit Wannas.

Niguliste uul.
nr. 2.

Rõõksugu üleswõtted.

Keiser Nikolai I röömus päew.

Keiser Nikolai Pawlowitsh elas kõige raskemaid päewi oma elus läbi: Wene-maale raste Krimmi jõda oli algamas. Mhwardaw ihislaewastik kerkis Musta mere woogudele; Sewastopol ei olnud ümberpiiramise wastupidamiseks weel üsna walmis ja alles siis weel, kui waenlane juba wäge maale saatis, tehti libedaste kindlustusetöösi.

Esimene Wene wägede kokkupõrkamine Almi jõel waenlasega oli wäga õnnetu — wenelased kaotasid lahingu, ja keiser oli sellest sõnumit saades wäga kurb.

Seesuguses meeleolus sõitis ta kord talwepaleest kaleska ühes kindral Benkendorfiga Suure Sadowaja poole. Tunnimees Sennaja platsil Spasja kiriku juures, filmas keisri tõlba eemalt, kutsus, kella kiires, karauli (wahisoldatid) välja, ja kui keisri tõld sinna jõudis, olid kõik soldatid wäerindas ja terwitafid riigiija walju häälega.

See plats siin kiriku ees oli Nikolai I hästi tutaw: kahekümne kolme aasta eest olid siin kolera pärast mäsama lõõnud rahwahulgad, tema waljust häälest ja majesteetlikust wälimusest kütkestatult, tema ette põlwili langenud.

Waewalt oli keiser kirikust mööda jõudnud, kui Dbuhowi prospektilt feldjääger, kelle miitfil walge tops lehwis, kolmehobuse wantris kihutades Sadowaja poole lendas.

„Sei—hei!“ karjus postipois, uulitsal liikuwate rahwahulkade seas sel kombel teed puhastades, ja kihutas keisrile umbnelja wastu.

„Minu juurde, sõnumitega,“ ütles keiser, Benkendorfi poole pöördes, „see on Krimmist nähtawaste? Mis sõnumeid ta mulle küll toob?“

Keisri nägu kahwatas pjuut.

„Kinni pidada ta,“ kästis ta, ja Benkendorf tõusis kaleska püsti, feldjäägerile kättega wehvides, et see kinni peats.

Hobuseid ohjadest tagumiste jalgade peale püsti tõmmates, peatas postipois just keisri kaleska kõrwal. Feldjääger kargas wäledalt wantrist ja ajas enese keisri ees sirgu kui kiiinal, kätt miitfi äärde tõstes.

„Kust tuled?“ küsis keiser.

„Sewastopolist, ülemjuhataja juurest, teie majasteedi juurde!“ wastas feldjääger sõjamehe wiisil.

„Anna teadaandmine siia!“

Feldjääger tõmbas rinna pealt koti lahti ja andis keisrile kirja. Wärisewate kättega murdis keiser pitfari ära, wõttis kirja välja ja andis Benkendorfile läbi lugeda.

Feldjääger seisus kaleska ääres kui kiiinal; nende ümber hakkas rahwaft koguma, tõmbafid miitfid peast ja jäid, keisri murelise näo peale waadates, aupakkiluses waitufes ootama.

„Wõit, majasteet,“ teatas Benkendorf, kui filmad üle kirja oli lastnud käia, „meie wäed on suure wäljatungimise ette wõtnud, waenlase kantfissi lõhkunud, hulga wangift wõtnud...“

Keisri nägu lõi helkima ja, kiriku poole pöördes, tegi ta omale wagalt ristitähje ette, ja järgmisel minutil kajas terwel Sennaja platsil wägew hurra.

„Kõhe peetagu tänu-jumalateenistus,“ ütles röömus keiser ja kästis kutsaril kiriku poole pöörda. Waikimata hurra hiietega liitus rahwasall keisri järele kiriku poole, kuhu preestrid ja kirikuteenijad kiirelt päralt kutsuti.

Waimulikka oodates seisatas keiser kiriku platsil, filmi üle rahwahulga käia lastes.

Sel ajal pööras jalk wangift, Dbuhowi prospektilt tul-

Wannutatud adwokat Konetski latsaret sõjahaawatute jaoks Warsjavis.

les, Sadowaja peale. Ces sammufid mitmed wangid raudus, miitfi rahwaft pööras neid waatama.

Röömsas meeleolus kästis keiser wangide jalka peatada ja saatjaid oma juurde tulla. Nagu maa seest välja kaswanud politfeinikud täitsid walgutiirusel keisri kästu, ja wangide saatewäe ülema käest kuulis keiser, et need wangid enamaste kõik tähtfufeta kurjategijad ja osalt pasfita on, kes todukohta saadetakse.

„Annan kõigile andeks!“ ütles keiser, „ja kõik kirikusse tuua, laf paluwad ühes minuga Wene sõjariistade wõidu eest!“

Wõimata on rahwa waimustust kirjeldada, mille keisri suuremeelne tegu lahti päästis. Kirik fogus rahwaft ja wangift tungil täis. Pidukuubedes waimulikul pidafid tänu-jumalateenistust, lõpuks keisrile „palju aastaid“ lauldes.

Sülgawa näoga astus röömus keiser kirikust välja, sammus läbi rahwamurru kaleska juurde ja sõitis röömsa wõidufõnumiga Talwe-paleesse tagasi.

Cesti sõjameeste kirjad.

I.

... Seifame Jda-Walitsia sõjawäljal uues kohas. Peatame ühes suures linnas. Linn on ilus, tore. Majad suured, ilusad ja uulitsad sirged ja puhtad. Elu on aga linnas nagu surnud. Paljud elanikud on lahingut kartes ära põgenenud, sellepärast on ka suuremad majad tühjad. Loidumoon on aga tallis ja waesem rahwas hädas. Arwatawaste toodakse warsti Wenemaalt wilja sisse.

Teel olime üle kolme nädala. Sai käia jala ja hobusega. Mõni päew sai üle 40 wersta ära käidud. Wagunis sai sõita, ligi 60 meest wahest sees. Suitfu ja tolm, kütikut. Aga mis on see sõjamehe kohta. See on kõik wäike raskus nendega wõrrelles, kes tuleliinil wiibiwad. Kus wereojad woolawad, kus mehed wiimast lorda hinge tõmbawad, kus raskete haawatud maas lamades oigawad. Kas jõuab Willem selle eest wastutada? Kas kuiwatab ta need wereojad ning pifarad? Kas suudab tema seda? Ei! Sellepärast oleks meil waja nii kaua jõudu pingutada, ohwritte

Inglise suurtükivägi lahingu puhul. Batarei kohal lõhkewad Saksa granatid, mulla ja suitsu sambaid üles keerutades.

peale vaatamata, kui see inimesesoo suurem waenlane oma krooni kaotab ja Raini kombel hulkumas ja põgenemas on. Ohwrid nõuab see palju, aga sõjameestel ja kodustel peaks nii palju kannatust olema, et see täide läheb.

Käisin ühel pühapäeval siin Ew. Luteri usu kirikus. Kõik oli nii omane, ainult keel wõõras. Imelik oli seda inimeste hulka waadata. Peaaegu kõigil leinamärk külles. Kõigil näod imetõhised. Kõigil nagu oleks midagi rõhuvat südamel peal. Kõigil üks soow südamel: „Tule ja ju koju, kallid, kaugelt maalt... Igaw mul ju oodata sind!“ Aga wiist paljudel ei lähe see soow enam täide, sest nendest igatsetu on ju külmas mullas omale rahulise kambri leidnud. Jah, ta ei tule enam!

Tulen kirikust wälja. Hale pilt. Sealt tulewad nälginud näoga lapsed ja paluwad armuandeid. Neil ei ole ju enam toitjat. Ta on kas surunud wõi surma suus. Loode-tawaste paraneb siin warsti ka elanikeude seisutord. Muudugi toodakse warsti meie maalt wilja sisse. Tänini ei ole aga weel jõudnud, sest alles hiljuti sai tanges lahingus see liin ju teist korda Austria käest ära wõetud. Puruks lastud majad näitawad, et lahing siin linnas suur on olnud. Austrijatid olewat majadest lastud...

Terwitades Johannes.

II.

...Teate, ma reagin nüüd Wene keelt nii kui päris „Kroonu onu“: Ah ja pois, какъ мы тамъ стрѣляли, sto Austriaki põgenes, minu wana trubka ja tubafakott jäiwad Krakowi juure papupõõsa alla, ise katsusin, et sain putked mängima, ah ah ha... küll oli pagana nali.

Sa küsid, kuidas ma wälja näen, kas olen habemes wõi file pois? Sead, mul oli juba suur habe, aga lahingus löödi wana pea otsast ära kõige habemega, uus kargas jälle otsa, see oli fileda lõuaga, ja nüüd olen jälle file pois, ainult lühikeste kaelaga, sest mul löödi õladest saadid maha, aga uus pea on kõrwadest saadid. Noh, pole wiga, küll kaswab kael tah! Ja ja, ega see sõda nalja asi pole. Austria-lane lasseb 9-tolliliste suurtükidega, mulle tuli üks niisugune põmakas otsa ette, kolm päewa olin uimane???

Sa mõtled, et eht luiskan, ei ühtigi, tule waata ise... tpuuu... pea kinnil wiist lähen loriga kaugele; wiimaks saate weel aru, et see tõsi pole, siis kaotan usalduse. Ladna, olgu peale.

Meil käib post väga wiletjat moodi, sest ega meie ühe koha peal paigal ei seija, rändame kui mustlased ühest kohast teise. Peale 11. detf. meil lahinguid pole olnud, elame nüüd kurnis rahulikkult, sest et külm on, külmaga ei saa haawatuid koha ära korjata, siis wõtab külm neid ära, sellepärast istume siis oma lastekraawides. Austrialane seal pool ja meie siin pool R. Jõge, nii kui Winni wäljawaht

ja Mödriku koer, uriseme aga ei ham-musta. Dotame soojemat aega, siis läheb jälle lahti.

Jstun praegu kaitsekraawis, see on nullakoopas. Katus on peal ja wäike ahi fees, pole wigagi... Pean kirja lõpetama, austrialane hakkas lastma, peab wälja ronima ja püüsi kätte wõtma. Homme kirjutan jälle.

...Nagu juba tähendasin, pole meil peale 11. detsembrit enam suurt lahingut olnud.

Dotame soojemat aega, siis hakkame jälle lööma. Praegu on elujärg tubli: süüa saame hästi, soojad riided on ka, muud kui istu kraawis ja tantfi wahetewahel kamarinskit kõrwulufustawa muu-rita järele. Tuleb ette, et mõni pilli-keel katleb, muudugi Austria oma, siis pole ka nalja, nagu tunailla oli, tappis 8 meest korraga ära. Meil pole sellest midagi, mehi on küll, 8 mehe ajemele saadetakse 80 ja jälle läheb lahti. Nüüd tuli meie polku palju uusi mehi, epiotja piifut harjumata, kui suurtükki

paufu kuulewad, ja peale selle kuuli wihinat, hakkawad risti ette lööma, aga kui pomm üle pea lennab ja eemal lõhkeb, hükkame kõik, kui ühest suust: Ah ja kuriloom, küll aga teeras mullasamba ülesse! (muudugi teada Wene keeles tuttawa sõimusega teistmoodi).

Need mehed on omal ajal kõik enamaste W. Jaapani sõjas käinud, aga siin ütlewad palju hullemat olewat kui Jaapanis. Mina aga olen ära õppinud, ei pane tähelegi, et kuulid winguwad. Teiseks, kuigi külge tuleb, mis sellest, ega ma üksi sure, siin on neid kõik põllud täis. Kolmandaks, tahaks omale Georgi risti teenida!

So, lõpetan, sest lõuna on walms, lähen sööma. Oh-tul lähen Austria posti peale, sest wõib olla, ehk saame mõne wangi. Meie mehed käiwad tihti neil wõõrats ja harwa tulewad tilhjalt ära.

Terwisid kodumaale Eduard Spiegel.

III.

...Esiteks räägiti, et pidime Austria wastu, ja pärast, et hoopis S. linna juurde sõitma. Kuid korraga, kui juba tats päewa edasi olime sõitnud, tuli dõsel telegramm, jalawäele appi minna P. linna alla, kus üks jagu meie jalawäge sisse piiratud pidi olema. Siis hakkas meil jalawäe abil pealetungimine, et seda jalawäge, mis sisse piiratud pidi olema, wälja päästa. See läks ta meil korda, nelja päewa jooksul pehime sakslase P. wälja, wersta 25—30 tagasi. Kas see sisse piiratud wägi wälja sai wõi ei, seda ei tea ma just kindlaste ütelda, aga nende päewade fees lõime meie sakslase siin kohal puruks, nagu ma ise oma filmaga nägin. See oli 13. weebruari, kui meie jalawägi sakslase õhtu eeli taganema läi, läksime meie, ratsapolk, tormi nende peale, kus wõit meile jäi; nii et kaotasime haawatutena ja surnutena 10—15 meest, aga sakslasi wõitsime 200 meest wangi ja maha sai neid raiutud ligi 100. Peale seda wõitsime weel 4 suurtükki, mõned kuulipildujad, palju pitsa ja muud sõjakraami. Kui palju jalawägi neid maha nottis ja wangi wõttis, on mul teadmata, aga kuulu järele on nende arw tuhanded.

Täna seisame paigal, on lõunaaeg. Jah, nende päewade sees wõeti mehi maha. Mõnes kohas, kus sõidad, meeleb surmuhäbi kui wäljal wihtusi, maas.

Praegu sõitme jälle sakslasele järele, kiri jäi ära andmata, wiibib jälle mõne päewa minu taskus...

15. weebr. alustasin kirja, aga täna on juba 17.—, ehk saan mõne päewa pärast ära saata, kui Sumal elu kingib, sest praegu läheb pealetungimine jälle edasi... Eila olime päris suurtükki kuulide rahe all, aga Sumal hoidis, ei trehwanud kedagi.

Soowin Sulle ja kõigile omafetele palju terwit Aleksander Simfon.

Hendrik Lamas,
Woorust. Edjawäljal.

Ewald Gläd,
Narwast. 25. aug. käest
haawat. Ueste idjaw.

Jüri Luha,
Welle w. Edjawäljal.

August Mangelson,
H. Pötsfamaast. H.V.
järgu Georgi rist.

Jaan Kupits,
Kiidajast. Tegewas
idjawäes.

J. Klafsmann,
Schwist. Autojuht tege-
was idjawäes.

August Matso,
Suddotinnast. Edjawäljal.

Aleksander Premet,
W. Maarjast. Tegewas
idjawäes.

Arnold Sepp,
Palalt. Tegewas
idjawäes.

Josef Törjus.
Tegewas idjawäes

Jakob Pillart,
Nääma w. 20. weebr. peast
etlardet. haawatud.

Timofei Didegiwi,
Sellamaa w. Edjawäljal.

Eduard Karison,
Suddotinnast. Sanitarina
idjawäljal.

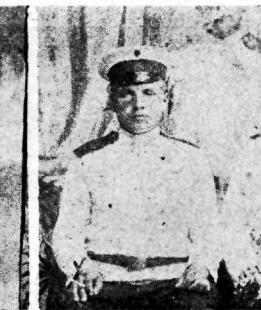
Iwan Berendel,
Mahu Suurest. w. Edjawäljal.

Jüri Teearu,
Palalt. Edjawäljal

Jaan Abroi,
Kabalast. 13. weebr. P.
all langenuid.

August Abroi,
Kabalast. 19. märtil
käest haawatud.

Filipp Silmann,
efr. Tallinnast. Tegewas
idjawäes.

Artur Silmann,
Tallinnast. Draegu
Moftwa haigemajas.

Johannes Lamberg.
Tallinnast. Sanitarina
tegewas idjawäes.

Jakob Malm,
Paasikult. 9. nov. sbrapn.
surmavalt haavatud.

Mart Smeit,
Kebraft. Haavatud ja
uueste sõjaväljal.

Juhan Womm,
Pärnuft. Autojuhina
tegevas sõjaväes.

Kristjan Mühlerberg,
Torist. W. labingus
teadmata kadunud.

Martin Mühlerberg,
Torist. Tegewas
sõjaväes.

Alekssei Leht,
Lihula w. Sõjaväljal.

Teophil Berliin,
Kurejaarest. W. Jaapani
sõjas olnud. Sõjaväljal.

Jaan Walt,
Maasi w. Sõjaväljal.

Willem Berliin,
Kurejaarest. Sõjaväljal.

Mihkel Lelle,
Lubru w. Käest ja näon
haavatud. Uueste sõjav.

Hans Säreltenno,
Naplast. Tegewas
sõjaväes.

Mihail Pastõ,
Sallinnast. 6. sept. tead-
mata kadunud.

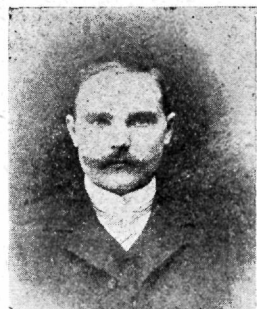
Juhanes Jõgis,
Torist. W. all mõlemist
jalast haavatud.

Martin Lumberg,
Amblast. 4. detf. W.
all langenud.

Andres Torim,
Karkliff. Tegewas
sõjaväes.

Hendrik Sarw,
Karkli w. Tegewas
sõjaväes.

Anton Sarw,
Karkli w. Tegewas
sõjaväes.

Mart Kadak,
Karkli w. Tegewas
sõjaväes.

Juhan Anderson,
Kaagjärve w. Käest haav.
Läheb uueste sõjaväljale.

Josef Anderson,
Kaagjärve w. Tegewas
sõjaväes.

Jaak Laurison,
Sarnastust. Tegewas
sõjaväes.

Andres Ilison,
Lõwelk. Tegewas
sõjaväes.

Joannes Peterson,
Wainnalt. Edjawäljal.

Jaan Sikk,
Sõhwist. Edjawäljal.

Juhanes Preiman,
Sõhwist. Tegewas
sõjaväes.

Abel Nurk,
Kobtla w. Tegewas
sõjaväes.

Abel Suuban,
Kobtla w. Tegewas
sõjaväes.

Hans Sawi.
Tegewas sõjaväes.

Johannes Allmann,
Laupa w. Tegewas
sõjaväes.

Josef Tarius,
Sallitu w. Tegewas
sõjaväes.

Johannes Koosimägi,
Sallinnaast. Kats torda
jalust haawatud.

Peeter Kangru.
Tegewas sõjaväes.

Aleksander Buum,
Eauelt. Edjawäljal.

Alfred Braesch,
Näama w. 16. märk. S. all
Saksa wangi langenud.

W. Koel,
Nuendisa-w. 17. aug. S.
all langenud.

Andreas Treilmann,
Suddolinnast. Edjawäljal.

Aleksander Ojpaup,
tooliõpet. Saaremaast.
Edjawäljal.

Aleksander Wene,
Pohusoo w. Tegewas
sõjaväes.

Rudolf Parwe,
Järwe w. Tegewas
sõjaväes.

Karl Joorits,
Rõitast. Tegewas
sõjaväes.

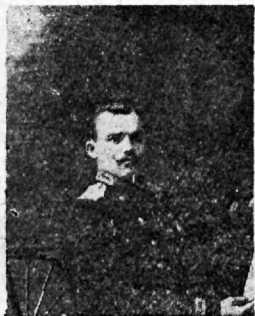
August Jürgeſon,
alamoh. Kurſi w. Käſt
ja jalalt haawatud.

Oskar Saarmann,
Ratweref. P. all jalalt
haawatud.

Peeter Wäljaots,
Wäljandist. 19. mär. R-s
pahemast reieft haawatud.

Peeter Kollin,
w. alamoh. Edjawäljal.

August Paltſar,
Wäljandist. Luſtrialaſte
waſtu wõid. Käſt haaw.

Jaan Sobri,
Märjamaalt. Edjawäljal.

Jüri Unesſon,
Märjamaalt. Edjawäljal.

Jüri Pippar,
Märjamaalt. Edjawäljal.

Jaan Nam,
Märjamaalt. Edjawäljal.

Hans Wesmann,
Märjamaalt. Edjawäljal.

Kustas Ruusberg,
Saapsatu tr. Edjawäljal.

August Mühheim,
Wäljandri w. Tegewas
ſdawäes.

Aleksander Muilas,
Eollast. 28. aug. D.
all haawatud.

Johannes Terit,
Kõhila w. Tegewas
ſdawäes.

Woldemar Etkim,
Narwast. Sanitarina
ſdawäljal.

Paul Kresmann,
Räpinast. Tegewas
ſdawäes.

Eduard Siimann,
w. alamoh. Latuſe w.
Käſt ja jalalt haaw.

Johann Lawi,
elas Kilingis. Sakslaſte
waſtu wõidel. teadm. tad.

August Suner,
Narwast. 27. okt. jalalt
haawat. Kueste ſdaw.

Alfred Meite,
Lallinna tr. Georgi au-
raba wahwufe eest.

Josep San,
Albu w. 30. aug. Preisti-
maal teadm. tabunud.

Johan Karusjar,
Taruastust. Tegewas
sõjawäes.

Jaak Reilson.
Taruastust. Tegewas
sõjawäes.

Johannes Mae,
Kohita w. Tegewas
sõjawäes.

Jaan Stahlberg.
Sõjaväljal.

Wilip Rohusaar,
Pruuna w. Tegewas
sõjawäes.

Julius Treimann,
Kaarli w. Sõjaväljal
haigeks jäänud.

Richard Kerner,
wab. Lehtse w. 17. nov.
jaadik teadmata tabunud.

Paul Kirilow,
Käpinast. Tegewas
sõjawäes.

August Tomberg,
Eena w. Sanitarina
tegewas sõjawäes.

Jakob Kennert,
Kulmetast. Sõjaväljal.

Jüri Pirsi,
Pärnust. Sõjaväljal.

Juhan Wene,
Kaarli w. Sõjaväljal.

Adolf Kampus,
wab. Narwa Jõesuust.
Teated puuduvad.

Oskar Sihwer,
wabatahtl. Tallinnast.
Teated puuduvad.

Ragnus Emberg,
Nannandisa w. Tegewas
sõjawäes.

Karla Tamm,
Luddolinest. Tegewas
sõjawäes.

Eduard Tamm,
Luddolinest. Sõjaväljal

Mihkel Linkmann,
Weske w. Sõjaväljal.

Karl Tamberg,
Salmre w. Sõjaväljal.

Wäike Poola neiu astub päralt jõudnud
Wene polgule mitmesuguse küllakostiga
wastu, mida soldatitele tahab jagada.

Wankuwal troonil.

Woldemar Urbani roman wabastamise sõjast.

(6. järg).

Kleidi kahin ja kiired, kerged sammud kostsid rõdu asfaltist põrandal, ja kui mõlemad ringi waatasid, astus parajaste kuninganna oma lihtsas, kitsalt teha ümber seiswas tumehallis südikleidis, üht kirja käes hoides, nende poole.

„Mis kuulufse, Maria Sofia?“ küsis kuningas.

„Ugege, sire*!“. Selle kirja töid praegu ratsakäsitjalad. Kindral Garibaldi jõuab juba täna öösel Salomosse.“

„Täna öösel juba?“ heitis prefekt jahmatades wahela. „Nii siis on arwata, et ta homme juba Neapoli wärawate ees seisab. Majesteet, laste endid wannutada,“ jatkas ta kõrgendatud häälega edasi ja laskis ennaft kuningas ees ühe põlwe peale maha, „ja annetage Neapolile rahu. Seda aufameelse südametegu peetaks teil suuremaks, kui kümneid wõitast lahinguwäljal.“

„Tõuske üles, herra prefekt, mitte nõnda,“ hüüdis kuningas ruttu ja ärewuses, „tõuske üles!“

„Mitte enne, kui te mulle oma kuningliku finnituse olete andnud.“

„Tõuske üles — teie — — teie saate minuga rahul olema, herra prefekt.“

*) Sire (ser) — herra.

See tõusis ruttu üles ja suudles kuningal kätt. Raste, walus otsus oli tehtud. Kuningas andis oma pealinna Neapoli käest ära.

Kui Neapoli head kodanikud lähemal hommikul üles ärkasid, kuulsid nad, et kuningas Franz II öösel Neapolist lahkunud ja Gaeta kindlusesse asunud.

21.

Suba ligi kuus nädalat lamas Maffilli nüüd merewäe hospitalis wangide jaoks määratud toas ja waatas oma elu-olu peale kaunis tufaselt. Kuna ta aeg-ajalt ühe rawitseja läbi, kellele Asunta raha oli andnud, ajalehti sai, siis teadis ta küll, mis sel ajal väljaspool haigemaja sündinud oli, ja rõõmus-tas muudugi wabaduselühumise kiire edufäigu üle, ühtlasti aga oli ta ka pahane, et ta ise seal ei saanud olla, kus wabaduse eest wõideldi.

Ta wõis küll juba üles tõusta ja jalutas wahel ka toas ringi, kui teadis, et keski teda nägemas ei ole. Saamad olid tal peaaegu paranenud, terwis ka kaunis rahuloldaw, aga Beatrice juhatus meeles pidades, pidi ta ennaft ifka weel hirmus nõrgaks ja haigeks teinema, et ülekuulamine ifka jälle edasi lihtaks. Pealegi ei oleks terweks saamine tale praegu mingit kasu toonud, sest ta oleks siis hospitalist wangihooonesse wiidud.

Nii istus ta ühel ilusal, selgel septembrikuu hommikul oma haigetoa afna all ja waatas wälja, kui korraga kauget, ifeäralikku, segast mühisemist ja kohisemist kuulis, otsekui oleks kümnedtuhanded hääled kauguses hüüdnud ja karjunud. Mis wõis see olla? Küüfida ta ei tahtnud. Tal oli alati seda parem meel, mida wähem tal haigerawitsejatega tegemist oli, ja wiimastel päewadel oli ta neid üsna wähe näinud. Mõni astus küll wahel filmapilguks sisse, aga kadus kohe jälle, otsekui ootaksid teda mujal tähtsad asjad. Ka terwe wiimase nädala jooksul polnud ülekuulajad tema käest enam seletusi püüdnud nõuda. Ta ei teadnud, misugustel põhjustel teda nüüd rohkem rahule jäeti, ei tahtnud aga ennaft oma küsimustega uueste meelde tuletada.

Ifka lähemale ja lähemale kuulis ta seda mõis-tatuslikku müra ja karjumist tulewat, ja siis mürtfatafid äkitselt St. Elmo kantsi suurüküfid pauk paugu järele linna peale. Maffilli oli surmafahwatu. Mis oli sündinud? Oli rewolutsion nüüd ka Neapolis lahti puhtenud? Oli ka siin werine barrikadide wõitlus käimas?

Haigemajas tema ümber oli kõik wafne ja nagu wälja surnud. Ifegi wahti, keda ta alati all õues püsifiga kõndimas näinud, polnud täna näha. Ta tõusis ülesse ja kuulatas ufse taga. Oli parajaste fee tunniaeg, mil arst harilikult tema juures käis. Aga ka seda ei olnud täna weel näha. Ta oli nagu Jumalast maha jäetud. Kedagi ei olnud seal.

Nähtawaste olid linnas suured, wägewad sündmused käimas. Suurüküfide mürtsumine St. Elmo kantsil läks ifka tugewamaks, tema toa afnad wärisefid iga paugu puhul õhu põrutusest ja siis segas end selle sekka kirikufellade helistamine. See ei olnud

enam harilik kellalöömine jumalateenistusele kutsu-
seks, see oli wägew, tormiline paugutamine, endised
pühalikud kellahelid kajasid nüüd üle terve linna
nagu marus ja mäsus. Singetus põnewuses jook-
sis Massilli, nagu löwi puuris, nüüd oma toas edasi-
tagasi. Wälja ta ei saanud, sest et uks väljaspoolt
luffus oli. Ta kuulatas kord afna, kord ufse taga
— linnas paisus müra ikka wägewamaks, marulise-
maks, kuna hospitalis eneses surmawaitus walitfes.
Kõik näitasid ära jooksmud olewat.

„Mu Jumal,“ ohkas Massilli ikka uueste ja
uueste, „mis sünnib seal? Mis on seal lahti?“

Seal kuulis ta äkki üht häält läbi hospitali ko-
jade karjuwat, waljult, läbitungiwalt, wõiduhõiska-
walt, nii et tal hing finni jäi seda kõla kuuldes.

„Stefano!“ hüüdis see hääl wägewa, wärisewa
heliga. „Stefano! Kus sa oled? Stefano!“

See oli Beatrice hääl. Kudas sai ta siia?

Massilli ei teadnud ärewuse pärast enam, mis
ta tegi. Metfiku jõuga pani ta öla wastu uft, lit-
sus ja ragistas selle kallal, nii et wana uks aina
raksus. Aga uks oli tugew. Ärewusest kähisedes
kuulatas ta jälle.

„Siia, eksellents,“ kuulis ta Asunta häält, „mitte
sinna.“

Kas siis ühtegi inimest väljas ei olnud, kes neile
teed oleks wõinud näidata? küsis Massilli jälle
endamisi.

„Stefano! Stefano!“ kuulis ta uueste hüüd-
wat, aga üsna oma lähedal.

Kohe selle peale kisti uks väljaspoolt lahti —
seal seisis neiu tema ees, ilusam kui kunagi enne,
selgete, ärewusest särawate filmadega, käed laiaili.

„Beatrice!“ kogeles Massilli, ja järgmisel filma-
pilgul puhkasid nad nuukfudes ja ärewusest tuffata-
des üksteise rinnal.

„Dio mio!“ ähtis Asunta, kentsakalt puhkides,
„oli see aga jooksmine. Nii kiirelt pole ma enne
weel treppidest ja kodadest läbi jõudnud. See läks
ju puhta umbnelja, eksellents. Halastaja Jumal,
kudas te ometi seisate. Otskui paigale nõiutud!
Meie peame minema, eksellents. Muidu ei pääse
me enam uulitsatest läbi. Hui, see lastmine! Tae-
was, see müra teeb mu wiimaks weel kurdiks. Nii-
sugust päewa pole maailma algusest saadik enam
olnud.“

Asunta ei tarwitanud nende poolnaljatawate,
poolnaerwate, poolõhkawate märkustega sugugi rutata.
Wältas weel kaunike aega, enne kui Stefano ja Beat-
rice nii kaugele toibusid, et lähemate asjade
peale pisutki mõistlikult mõelda suutsid.

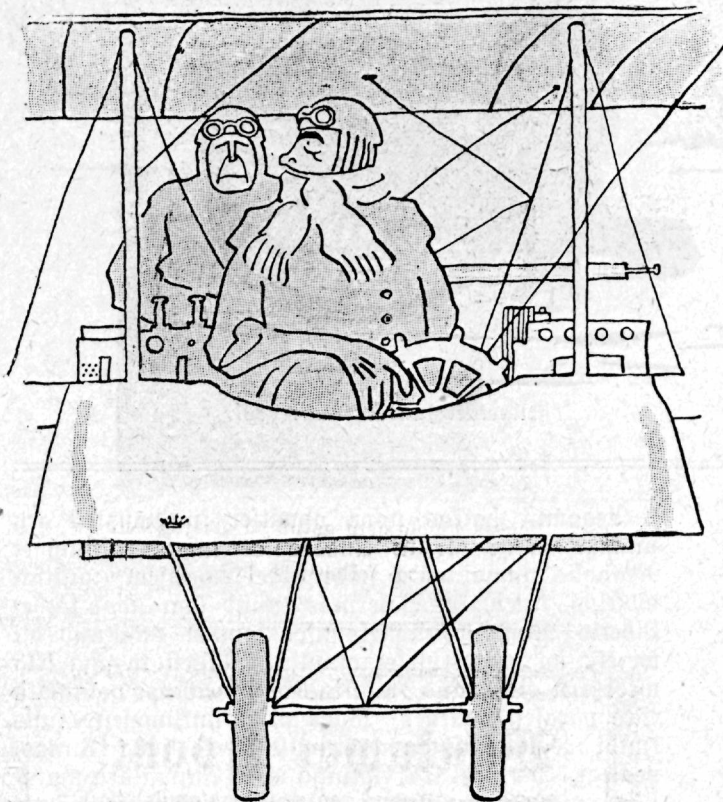
„Beatrice,“ sosistas wiimaks Massilli ägedalt ja
tungiwalt, „mis on sündinud? Mis on tulemas?
Kudas said sa siia?“

„Aga kas sa ei tea siis weel —?“

„Mis ma siis peaksin teadma? Ma kuulsin ja
näen, et midagi erakorralikku sünnib, aga ei tea, mis.
Seleta mulle —“

„Sa ei tea, et diktator praegu pidulikult linna
astub?“

Saksa lendurid.

„Meie oleme Warsfawi kohal?“
„Jah, Warsfawi kohal.“
„Lase alla. Unname ennast wangi — saame kord
ometi kõhud täis!“

„Diktator? Mis sugune diktator?“

„Mõlemi Siitsilia diktator, kindral Garibaldi!“

„Garibaldi — — Neapolis? Mul käib pea
ringi. Ja lastmine St. Elmo kantsidelt?“

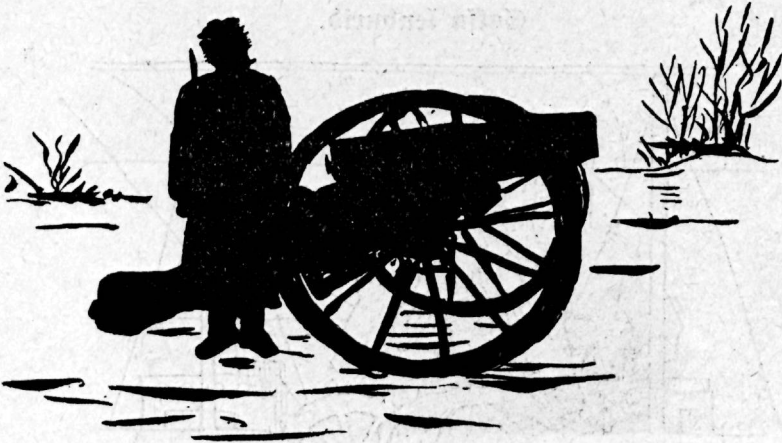
„Need on au paugud, ja ka kellade helista-
mine ja rahwa hõiskamine on rõõmu meeleawaldu-
sed. Tule ometi ja waata ise. Sa oled waba ja
wõid igalepoole minna, kuhu tahad. Kõikidele politifa-
wangidele kuulutati amnestia. Ära seisa nüüd nagu
segane!“

„Ja kuningas? Ja kuninga wäed?“ küsis Mas-
filli, ikka weel imestuse tarduwuses.

„Kuningas lahkus eila öösel Neapolist ja, kuulu
järele, kogub ta kõik weel üle jäänud wäed Gaeta
kindlusesse kokku.“

„Ja sinu isa?“

„Sellel on Garibaldi wastuwõtmisega rohkem
kui tarwis tegemist, muidu oleks ta ise sinu järele
tulnud. Aga nüüd tule, muidu paneb rahwas tõeste
meie eest uulitsad finni, ja meie ei pääse minema.
Kuule, kudas nad hõiskawad ja karjuwad, kudas
lastakse ja kellad kõikidest tornidest pauguwad. See
on alles pidu.“

Suurtüki juures tunni peal.

Negamisi hakkas noor ohwitser sündmustest aru saama. Seni oli ta kindlas arwamises olnud, et Neapolis samasugune wõi weel werisem uulitsawõitlus tuleb, kui Palermos, nüüd aga nägi ta, et Liberio Romano mõnesugusel kombel mõistnud oli werafauna pidustuseks muuta. Millest ta aga ikka weel aru ei saanud, oli kindral Garibaldi ostamata fiire päralejõudmine. Waewalt kolmkümmend kuus tundi peale kuninga lahkumist oli ta juba linnas, pealegi, kus weel kõik kuninga wäed linnast ära marsida polnud suutnud. Massilli arwamise järele pidid Garibaldi mehed, kõige paremal juhtumisel, alles weel Kalabrias olema, kolme-nelja päewa teed Neapolist eemal.

Mis ta aga Beatrice sõnadest kõige kiiremine mõistis, oli see, et ta waba on. Muidugi! Kindral ei laseks oma ohwitseri enam wangis istuda, kui ta ise juba linnas on. Wähem kui kahe minutiga oli Massilli arwamisteks walmis. Onnets olid tema riided ja sõjariistad alles weel sealsamas toas, mis tale haigetoaks oli, kapis. Beatrice ja Usunta ulatasid tale tarwilikud asjad ruttu kätte, ja warsti olid nad wäljas tojas. Kuskil ei olnud kedagi näha. Wahid olid ära wõetud, teenijad olid lihtsalt minema jooksnud. Nähtawaste oli terve teenijate hulk arwamises, et neil hospitaliga nüüd enam tege mist ei ole, waid uue walitjusega. Wõi olid nad ka üleüldisest jowastusest kaasa kistult rahwahulgaga ühes tormanud diktatori, wabastajat, rahwa päästjat waatama, keda rahwas kui Sumalat wastu wõttis.

Kui Neapol pidutses, siis paistab see rohkem mõni hiigla-hullumaja olewat, kui linn, ja iseäranis täna, kus linn uuestesündimist, politikalist ja ühiselulist pööret pühitsetes, kus waja oli suurele rahwafangelasele Garibaldi rahwa armastust ülesse näidata, paisisid kõik rõõmutundmused wallali pääsenud olewat. Pea pea kõrwal täitsid linnaelanikud uulitsaid, platfisi, palkonisi ja katuseid. Kõikide puude ja laternapostide otjas istusid poisid, roniti eesliikarude, troskade, omnibusside, tünnide, tubadest wälja kantud

toolide, pinkide otja, igalepoole, kust aga wähegi parem waadata oleks. Igalpool pragisesid raketid, need Neapoli pidustuste tingimatad kaaslased, nii et kõik see otsekui lahingumuljet awaldas. Sinna waele mõirgasid ja mürtsumid suurtükid St. Elmo kantsidelt, kirikute kellad, rahwahulkade „elagu“ hüüded, kätteleplafutamine — hullumaja oli tõeste furnu-aed selle wastu. Igaüks pidas oma kohuseks wõimalikult palju lärmitsema, otsekui ei suudaks ta muudu elada.

Aga Neapol ei ole mitte ainult kärarikkam terve maailma teistest linnadest, waid tema elanikud ostawad ka paremine kui kõik teised oma linna ilustada. Kui Massilli ja tema saatjannad suure waewaga leitud woorimehe peal prefekturi poole püüdsid jõuda, nägid nad igalpool afendel ja palkonitel rätikuid ja waiwasi lehwimas, wannikud olid üle uulitsate tõmmatud ja pärjad kaunistasid majasi — imeilus, kirju ja juurepäraline waade.

Wõimata oli mööda peauulitsat läbi pääseda, ja nii pidid nad suure ringi mööda kitsaid, kõweraid uulitsaid prefekturi poole tungima, kuhu wiimaks paari tunni järele jõudsid ja palkoni peal istet wõtsid. Sealt awanes neile imeilus waade üle suure platfi, peauulitsa ja kuningapalee. Prefekturi wastas seisis Foresteria palee, mis diktatori ajutiseks asupaigaks oli walitud.

Ilmaski ei ole ükski rahwas oma walitsetjat nii-sugusel kombel wastu wõtnud, kui see Giuseppe Garibaldi 7. septembril 1860. Neapolis osaks langes. Mitte ainult Massilli, waid kõik olid Siitsilia ja Neapoli ärawõitjat hiilgawa sõjawäe ja särawa saatkonna eesotsas ootanud — aga waata, ükfit, lihtne mees, punane särk selgas ja punane müts peas, aga selge, lahke nägu tiheda rahwamere peale rõõmsalt juhitud — nõnda ratsutas Garibaldi peauulitsat mööda pikkamisi edasi. Pöörane rõõmuhõisamine kohises tema ümber, lillesi pilluti tale kõigilt palkonitelt, naised ja neiud tungisid temale rahwa seast, elu hädaohusse andes, lähemale, et tema käsa suudelda, lapsi tõsteti igaltpoolt temale wastu.

(Särgneb.)

Sahimehe täsiraamat.

Täielik piisfitundmise, piisfiheaduse proowimise, ofawa piisfilastmise, haawlite ja piisfirohu walmistamise õpetus. Linnukoera tõud, kaswatus ja õpetamine. Sahipidamise wiisid. Sahiloomad ja jahilinnud.

Ustaw seftsiline ja tarf nõuandja jahimeestele. Sind 70 kop.

Sellimise adreft:

Ревель, книгоиздательство „Тeadусь“.

Ilmus trükkist:

Satja keisrikoja saladused.

Keisrikoja ametniku illestähendus.

Saada igast raamatukauplusest.

Wahetord.

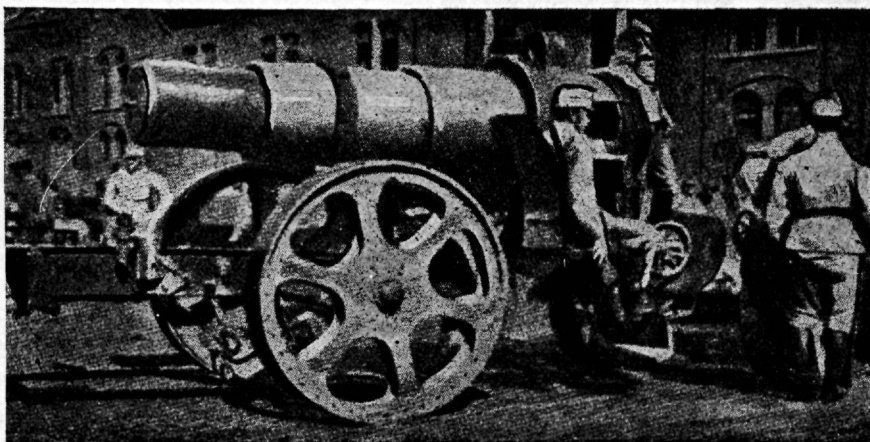
Kel wõim on nagu toimetajal,
see teifi kifub igal ajal,
ja kui ta ka eht tulehart,
ta nõu on igatahes tart.

Kel wõimu pole, urinaga
fiin salwab teifi selja taga,
neid teifi, kes taft ülemad
ja teda rõõmfalt rõhuvad...

Ja teifi, alamaid, ta salwab
ka awalikut ja nii halwab
kõit nende tööd ja tegeruust —
oh, harwa näha armastust!

Nii igal pool on waen ja tüli
ning kottupõrkamine süli,
ja igal ühel oma koll,
fest rahul on ju ainult — loll!

Dhata Ott.

Saksa raske suurtükk. Suurtüki ümber Austria batarei soldatid. Maa sisse teeb kuul nii suure augu, et sinna wiis hobuse furnukeha mahub.

Muinasjutt müstist.

Mjalooline skizze.

... Ja Eesti emad hirmutasid
oma lapsi, üteldes: sats tuleb!...
Mjalool-raamatust.

See oli müstisel hallil ajal, kui maa weel õlut ja wiina jookkis, ja inimesed sagedaste palawas tänutundes isamaale juud andsid.

Ilm oli ilus ja päew oli palaw.

Inimesed, kel aega, nagu merd oli, ja raha kui raba, astusid jahedasje hoonesse, mille kohal tuldsjete tähtedega awatlew „Ресторанъ I-го разряда“ ilutses, et oma kõhule kihjewat kõdi ja hingele ilutsjewaid hallutsinatstionisid valmistada.

Jümidu-Jaak, kes oma kiusata naabriga, wa' Müstisaku Mardiga, kümme aastat ühe kamlalauise maariba pärast kohut oli käinud ja nüüd, lõppude lõpuks, peale selle kui ta mõni sada rubla kinni oli tagunud, ifkagi wõiddu oli saanud, uitas linna uulitsatel ümber ning mõtles järele, kus ja kubas oma wõidu, mida ta nii suure jonnatusjega püüdnud, kõige aufamalt ja ilusamalt pühitseda.

Ühe tejet linna asuwa suure, ilusa hoone ees, kuhu ühed wiiks ja wiiks sisse lipstasid, teijed jälle taarudes ja waarudes sealt wälja tuitusid, jäi Jaak mõtetes peatama.

„Kas minna, wõdi mitte?“

„Maja liig jaksil wälimus tegi Jaagu weidi kartlikuks. Ruid — egas Jaak, kes Mardiga tangetaelje kaela tahetorra keeranud, kes iga inimesjega senitaua jonnib ja waidleb, kuni ta wõiddu on saanud, keda kõit külamehed kardawad ja keda mehijuse eeskujuks peetatse, — ega see Jaak ometi kufagil kometama ega kartma ei hakka.“

Ei ole niifugust asja maatera peal, mis Jaagu südame wärisjema wõtaks.

Jaak astus üle restorani läwe suurde jututõminaga täibetud saali, kus paljud punetawate nägudega peenilejed herrad walgete laudade taga istusid ja mitmesuguste jookkidega endi meelt ülenbasid. Jaak teretas, mida teegi aga tähele ei pannud, astus sisse ning wõttis ühe wähemu laua ääres ajat. Drawa wälebusega laudade wahel liituma tellneri käest tellis Jaak keelelastet. Kellner waatles Jaaku pealaest jalatallani, luges terwe rea kõiksugu „panjerisi“, „aierisi“, „meierisi“ ja „teirasid“ ette ja küsis siis, misjuguft herrad jookiwad.

„Ega siin rohtem herrasid ei ole, kui mina ütli,“ wastas Jaak: „ets teijed telli omale isje. Zooge mulle, mis kõige parem ja kõige kangem on.“

Kellner läts.

Jaak hakkas ruumis ümber silmitsjema. Seintel nägi ta mitmesuguseid pilta, mille sifust ta aru ei saanud: siin istus määratu waadi otjas punase kleidiga ja lahtise rinnaga naisterahwas ja hoidis suurt napillaafi suu peal; kleidi küljes kilgendas kuldsjete tähtjega imelit nimi „cognat“; teijse pilbi peal oli midagi Eedeni aia taolist, kus Adam ja Cewa turjatundmise puu all Baieri õlut jõi; kaugeamal pilbi peal hiilis pöödsjaste wahel mingijugune sarwiline elutas, millest Jaak aru ei saanud, kas see lehm, kits wõi koguni wana kuri isje oli. Wiimase pilbi kõrwal nägi Jaak suurt paberilapafat trükitud kirjaga: „Palutakse müts maha wõtta.“

„Minu pärast wõiwad nad ju paluda,“ pomises Jaak ning jurus müstsi tugewamalt pähe. „Just nagu ma isje ei teats, mis ma oma müstjiga teen.“

Wäle kellner, kes oma paenduwusega ja wedrutawusega Jaagule palju nalja sünnitas, pani tellitud wiina (ta kõi Wene wõdlat) wiisjaka kumardusega Jaagu ette lauale, sealt juures Jaagu peale pillu heites, mis Jaagule sugugi sõbralikkust ei kuulutanud.

Kellner wõttis raha wastu, tänas jootraha eest, muheles weidi, õõstjatas Jaagu filmade ees ilusjaste rätituga, ning tähendas siis, näpuga seina peale rippuwa kirja peale näidates, et Jaak oma müstsi peats maha wõtma. Jaak waatas küsiwalt kellneri peale.

„See ju mu oma müts, mis ma t'ast siis maha wõtan?“

Kellner naeratas häbaldades.

„Ja, ja, see ei kõlba mitte! Siin on palju herrasid, kes sellega ei lepi...“

Jaagu süda hakkas täis saama.

„Tulise pihta! Minu pärast wõiwad need herrad ju wihajeks jääda, mina kellegi ees juba müstsi maha ei wõta.“

Kellner lahutas ägedalt käsi.

„Ma palun teid tungiwalt...“

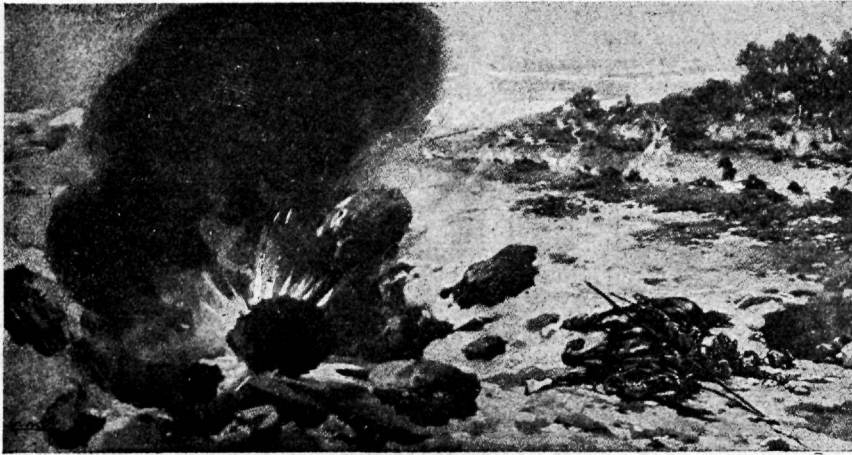
„Minu pärast laste wõdi põlwili,“ segas Jaak wahjale: „ma ei wõta kuradi ees ka müstsi maha...“

Sel filmapilgul kuulis Jaak toa tagumisest murgast, suure marmorilaua äärest, isjealikku kriisjewat ja kihjewat naermist, mis Jaagul kondist ja üdist läbi lõitas. Ta kõi filmad siina poole ja nägi seal ühte patju kerega, punetawa näoga kestealisk herrat istuwat, kes wäktuwate filmadega tema peale waatas ja naeris. See naer tuletas elawalt Jaagule häält meelde, mida püstjoones hoitud krihwel tahwli peal wedades sünnitab.

Jaak naerjat ei tunnud, ning pööras näo jälle pahandades kellneri poole.

„Ei wõta jah mitte tura...“

Jällegi kostis see hirwitus, mis Jaagul lihasse ja luusje lõitas, ja keda sõna pooleli jätma sundis.

Satja „summadan“ lõhkemise puhul.

„Head see ei tähenda,“ mõtles Jaak. „Kuid ütstõit, mis see isand itka wõib mulle teha.“

Jaak, waenete, ei wõinud aimatagi, kes naerja oli: see oli kurat. Ta käis tihti selles restoranis oma meelt lahutamata, ja istus iga kord selle pildi kohal, millest Jaak aru ei saanud, kas seal peal lehm, kits wõi koguni wana kuri ise pidi olema. Kurat pihtis rätikuga näolt higi, jõi šampanjeri ja jõi wähti; wähib olid ta armjam toit, sest nendes oli maailma kohta midagi sümbolilist: ühtlasi olid nad punased ja ühtlasi ta tagurlasted.

Jaak istus, müts peas, oma laua ääres, jõi wiina ja jõi filmusid, kuni pea juba kauniste soojaks oli tõetud. Siis hakkas ta koju poole waaruma. Minna oli oma tofina osa werstasi. Jaak tundis terwes tehas iseäralikku mõnusat surijemist ja pea oli käre ja jama täis, nagu oleks seal laata peetud.

Surruaia lähedal, kust Jaagul mööda minna tuli, nägi ta üht tumedat kogu wastu tulewat. Jaak arwas teda tundawat; igatahes nägu oli nähtud. Kogu tuli lähemale, ja nüüd nägi Jaak jahmatades, et — see ta ise on! Jaak, mis Jaak!..

Kui wõõras Jaak ja päris Jaak kohalute said, jäi ta seisma, põrnitfes Jümba-Jaagule omase kurjustamisega tale filmi ja kätatas:

„Müts maha!“

Jaak tundis, et tal mitte ainult põlwehes, waid ka hinges midagi nõhjatata. „Dige asi see enam ei ole!“ Jaak ei teadnud esimesel filmipilgul, kas nõudmist täita wõi täitmata jätta; siis aga tuli tale endine jonnatus tagasi, jurus mütsi kõwemalt pähe ja lausus:

„Mis jooks ma hakkam iseenese ees mütsi ära wõtma, las' teised wõtawad, kui tahawad...“

Jaak teine sülitatas wihaga juure loigu maha, tõmbas känd rusikasse ja õõrus neid Jaak esimese nina all, nii et tulelõdemed sealt wälja kargasid. Siis kadus ta äkste, nagu tina tuhta.

„Oli ta nüüd wiirastus wõi mis tahes,“ mõtles Jaak, „kuid mütsi ei wõtnud ma ta ees siiski maha.“ Ja Jaak tundis selle üle nii juurt meelega, et ta koguni täiest juust naerma puhkes.

Peagi muutus aga naer uueks hirmuks: eemal nägi ta mingisugust haralift ja jarmilift kogu lähinemat. Kui jaladusline kogu lähemale jõudis, jäi Jaak aru, et see wana-jarmiline ise on: lühikesed jarmenukid peas, kõwer nina, õõguwad filmad, nagu sөөb, karwane saba, looma jalad all ja suur sõnniku-hark pihus, — just niisugune, nagu Jaak neid jüdamepiltide peal oli näinud.

„No nüüd on wast pagan lahti,“ kihwatas Jaagul läbi ajude. „Kui enne pole kurabit näinud, siis ole nüüd hea ja waata.“

Ligemale jõudes kaswas jarmiline itka suuremaks ja suuremaks, ja kui ta Jaagu kohale jõudis, oli ta wiimastest kolm korda kõrgem.

Ülewal pea kohal kuulis Jaak häält, nagu oleks jada wihast opmanni korruga karjunud, ja mille mõjul maa sisse praod tekisid ja lehed puudelt alla warisefid:

„Müts maha!“

Jaak oli wait, nagu jult. Eht küll jüda jaapajärest alamal seisid, jättis ta mütsi ometi puutumata. Sütus aga endiselt aegjate jammudega edasi. Ja alles hulga aja pärast, kui hädaoht juba selja taga oli, kogeles ta segaselt:

„Mi—mis, kurat, ma sest mü—mütsist siis ära wõtan, see ju mu oma mü—müts...“

Kurat muutus wiha pärast siniseks. Ta kiristas südame täiega nii hirmjaste hambaid, et Jaagule tundus, nagu oleks korruga mitu tuhat westikiv ümberringi jahwatama hakkanud.

Südame põhjas aga tundis Jaak veel suuremat rõõmu, kui esimesel korral: ta ei wõtnud kurabi ees ka mütsi ära! Hädaoht oli möödas, ning Jaak jammus lauldes ja „pirat“ wilistades koju poole.

Weidi aja pärast kuulis ta eemal kellade helisemist.

„Wist Kufewere parun,“ tähendas Jaak, kellele kellad tuttawatena näisid.

Warsti jäi Jaak aru, et see tõeste Kufewere parun oli: needjamad kats wõitu ees, tellega ta itka jõidab.

„Tea, kuhu ta weel nii hilja peaks minema,“ mõtles Jaak ning astus tee pealt kõrwale, kraawi.

Kui tõrka Jaagu kohale jõudis, pööras parun suure korgis ninaga ja mustade wurrudega, nagu ta oli, näo Jaagu poole, põrnitfes tale oma küllisilmadega otja ja kätkis:

„Müts maha!“

Jaak ehmatas. Loomusunniliselt sirutas ta kae mütsi järele ja tõmbas selle peast ära. „Ega paruni-herrad pahanda, näe, ei tunnud koe aragi.“

Sel filmapilgul kuulis Jaak jälle tuttawat naeru-krigisemist, mis tale üdisse tungis.

Jaak ajas juu ja filmad pärani. Siis pani ta kähku mütsi pähe, sülgas mõne korra tugewaste ja pahandas: „Ah ja, tuline kurat, kui löi wiimast ometi naha üle!..“

Kufewere parun aga, kes sel ajal kodus sulgpadjade peal magas, nägi parajaste weetlewat und: ta jõitis tuliste hobustega maanteel, nii et tolm tuistas, kuna kõik wastutuliwad, jugu ja wanaduse peale waatamata, teelt aukaratuses kraawi ronijid ja, nagu muistegi, sügawalt ta ees kumardasid, nagu jeda ammu enam polnud juhtunud.

D. L. Eg.

Kewadiste tõbede hooajal aptegis.

Pats, kehakas, punase näoga eit, poolkasutas seljas, suurrätt ümber, kats wiletsat rätikut peas, sääritud jalas, kats käsitõrwi teine teisepool öla rippumas, tormab, hing puhkes, ühe käega korwinööri, teise käega kõhtu kinni hoides, aptegise. Esimesest uksest saab ta õnnelikult läbi, kuna teife ukse wahela tagumine suurem korw kinni jääb, nii et eit enam sammugi ei edasi ega tagasi teha ei saa... Ühtides ja puhkides püüab ta ennast ettepoole lahti tõmmata, kuna elektritell, mis ukse lahtitegemisega helisema hakkab, wahetpidamata kõrwulufustawalt edasi trilliseb... Rasjapreili kasja ja õpilane laua taga wingerdawad naeruframpides,

puldi бага muheleb ka, filmapilguks oma wäärtust unustades, pats apteker ise . . .

— Tere ommikust apteekri härrad, tere ommikust . . . ah! . . . no küll on aga ufse renud ka ilma tehtanest . . . anna fina taiwas andest, joh . . . ah! . . . nüt mitte, ei tule pine läbi . . . no tie fina ullu nüüd midä tahad; ja omal kõhe just surm suu ääres . . . ah! . . . nüt, paar-kolm korda wade limpasingi keeleotsaga . . . näh, kus wõttas affas sees keerlema, kõhe ku ull . . . paningi kõhe jookfuga tulema, kus, mädänd, muudku närib aga kõhe nindat . . . oh! . . . no ittlefin küll sene wanamehele, et ärä pane seda wa suurt korwi, aga kus tämä, pagan, kuuli, muudku lajatas tefe jowikeid täis, — fäh! tie nüüd midä tahes, ei saa edesi ega tagasi . . . ah!! aiii . . . tia midä nüüd rebenes . . . nüt, õmmete wiimast ifke tulid, lagundifere küll, tieb fiin apteegi herrade ees kõhe üsna häbi! . . . —

— Noh, mis häbi see fiis nüüd . . . — rahustatakse teda puldi tagant, kuna eit kompsud ja rätikuid nurta maha paneb.

— Nüt jah, kõhe paar-kolm korda wade limpasingi keeleotsaga . . . no kus, mädänd, kõhe ku . . . kus affas walutama ja närima, kõhe esimise waluda ei saa enam firgest, kõhe tie mis tahad . . . ja praegusti ifke, kõhe muudku aga wade õppel . . . kõhe just ku oleks fiin kõhas, fiis jälle kõhe nagu fiin . . . ja neid walu ood, neid käiwäd kõhe üle kere. Eht apteekri ärä annas' eht kõhe niifitse tiikasti, midä tädä wähe nagu selitand õles . . . õles eht . . .

— Mis te fiis õige „limpasite“ ja kus? . . . — segab teda apteker nüüd ka juba läbi naeru . . .

— Jua turul! . . . no eks apteegi herral õle nüüd hia naurada küll, aga ku apteegi herra ise sida walu õles mekkinud, ei fiis enam . . . —

— Aga mis te fiis õieti seal turul limpasinge? —

— No wai minagi tian, midä sie oli . . . niifike kahe-rattaga käre . . . kolme kopka eest wõttin ka proowiift, pois pani kulbiga paberi pääle, andas weel pilpatüki ka . . . — no affan mina nüüd teie prõdift pilbast lakkuma, — limpasing nindafama keelega paberi päält . . . üsna magus õli mädänd ja külm, ku üks ull . . . ninda ku keerlema affas, ninda mina tämä sinne wiskasin, panin aga wade jookfuga siiepoole tulema, ei old aiga poifite aitumagi üelda . . . Aga küll mina tädä, findrinägu, wiel ühekorra sõiman ei häbi filmide wahel ühtigi . . . ootagu aga wade . . .

— Noh, aga kudast teil fiis kõht muidu on . . . kinni, lahti? —

— Midä käimäl'nd õlla eht . . . —

— Kas wäljas käite! —

— Kuda fiis, käima ifke, nüt, tänägi jo kella kolmest saate wällas . . . —

— Ei noh, teie ei saa aru, kas kõht kinni ei ole, kas wäljas käite . . . asjal . . . oma asjal? . . . —

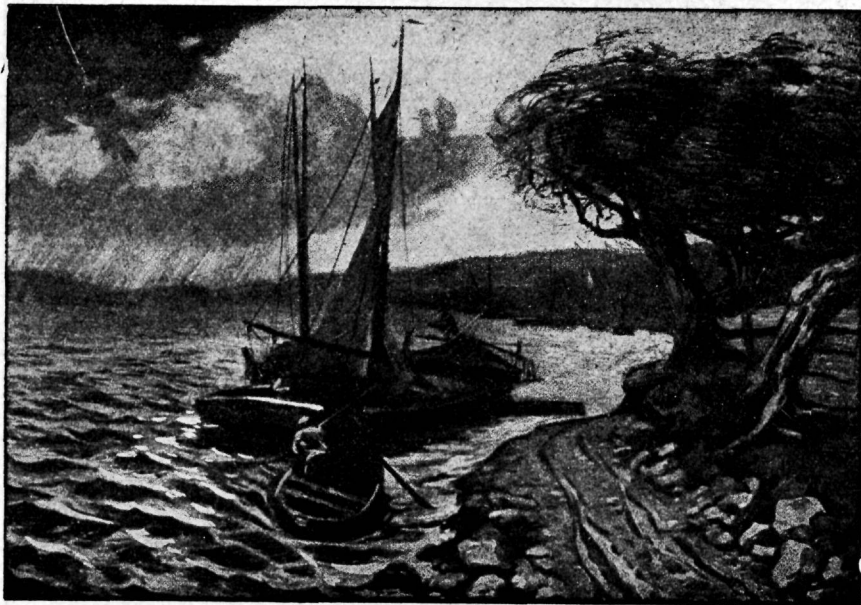
— Jaa noh, egas meie muidu, ifke asja pera . . . nüt jowikeid tõin, lehmas rohtu waja . . .

— Isfand halasta! — saab apteker nüüd juba kärsitüks, — kas te fiis ometi aru ei saa, — ei mõista, kudast teile fiis weel ütelda . . . kas wäljakäigu kohas käite, noh, juutipekhamas . . . tihti? . . . —

— Ah . . . , no kuda muidu, käima ifke . . . — pu-nastab eit.

— Noh tont teist nii aru saab! — lõõb apteker käega . . . — hea küll, saate libed tilgad . . . kaskklümmend wiits tiikasti korraga iga kahe tunni tagant sisse wõtta . . . weega . . . nii kaua, kuni walu üle läheb. Kui palju teile wõib anda? —

Poolamaa kunstnikude kujutusel.

Wisla jõel. S. Boginski maal.

— Ega's minule'nd Jumal tiab, kui palju . . . — kõhmetab eit, — eht apteekri herra eht annab kõhe siinamas . . . kõhe ninda walutab, lagund, et . . .

Saab tilgad klaasi weega ära joonud, pühhib suu käe-pealifega puhkats, nuustab suure kärinaga pörandale nina, mis peale apteker kulmu kortjutab, kaskaplika aga emast hirmu pärast hoopis kassa taha ära peidab, ja hakkab fiis poolekafuka taskust midagi otsima, kust wähe aja pärast terwe rodu pudelikesti ja ärafortunud paberileht nähtawale tuleb.

— Noh, kas aitas? — pärib apteker.

— Jaa, nagu wähemast jäi ifke . . . aituma, suur aitäh! — ei mina tädä, raibet, enam eluilmaski puudu . . . Nüt, eks sie õle sie waise inimeje asti . . . kaks poiga sõjas, õle keda linna saatada ega . . . muudku käi aga ise, wana-inimine, igal pool. Kolmas, noorem, on nüüd wiel kodu, aga kis tiab, kui kawast sedagi on! . . . Nüt, kõhe ninda wõttas affas mädänd kõhima et . . . ei sõõ, ega midägi, ja . . . —

— Kes, pois wõi? —

— Ei, midän'd . . . poisil õle häda midägi, — läks ommiku wiel obufega weskile, pois terwe pois . . . lehm, nüt, jäi aigest. Ei anna piima ega ja kõhib wade . . . Käifin jo welskri juures, nüt, kirjutas siie tia midä, kaskis apteegis teha lasja . . . kolm korda päiwas sisse anda . . .

— Smmjaa . . . seda wõib, jaa . . . fiis tuleb teil weel tale peeterfilli lehe teed keeta ja joogiga sisse anda . . . istuge, pulber saab warsti walmis . . .

— Ah, no midä ma'nd istun eht . . . fiis andaga's seda peeterfilli teed kopka wiie ette . . . ja fiis wehwermentfi kümmele, werefelituse eli ja nõia-werd ka kopka kümmele tokku . . . ühte klaasi . . . ei, siie, siie sene klaasi saab Jaani eli wiiele . . . oeh! kas wehwermentfi's ninda wähe wade kümme kopkale . . . — mina õlen alati jo sene klaasi täis saanud! . . . —

— Sõja aeg, pole midagi parata, kõif asjad kallimad . . . —

— Ei noh, kus sedä, sie on jo üsnetä wähe ifke . . . Sits wiel Wiuli-kreeki wiiele, Mustausfi tuhla kolmele, Eku priugu ja Kreeka-Deenuda ka kumbagi wiiele . . . Ma lähen käin natuke wällas, eht apteekri herrad on ninda lahted ja

Mai ja aprill.

Suletõrjajate lipu-maršs.

(Kreuz-polka sõnad.)

Peamees hüüdis hõisja,
Rutsum püütsipoisja,
Sest et feltsi lippu ta
Tahtis kotti toppida.

Sest, waat hullu nalja,
Lippu tuua wälja
Polnud põrmu wõimalik,
Sest see lipp on jalkalik.

Selged Saksa sõnad
Lipul walitsewad:
„Gott zur Ehr und Nächstens Wehr.“
Hoch soll leben Feuerwehr!

Müüd see sõda wiisa
Legi suure tija:
Saksa keel peab kaduma,
Teistel ruumi tegema.

Saksa keele wastu
Tahtsid liikmed astu,
Lipult seda kaodata
Wene keelde tõlkida.

Peamees kufalt kratfis,
Nukralt abi otsis,
Sõnas: „Ist kompetent
Kästis, kadugu see jänt.

Urge tehke kolli,
Dstame shaholli:
Kui siis wälja marsime,
Lipu ära peidame.“

Lipp siis kotti pandi,
Kottis ringi lanti,
Sest Saksa keel on kallike
Meie kadakatele.

Igas kohas aga
Peamees kiidab wäga:
„Wenne keelt ma ikkunda
Tahan ikka reekida!“

Saksa lipp tal kodus
Seisab aga peidus!
Seal see Saksa teele
Rõõmu teeb küll temale.

J. Kuulipilduja.

jättewad mu komud siie, tulen tagasi, siis wõttan rohud ja . . . —

— Mustausi tuhka witele? — pärib õpilane, kes „rohude“ walmiskaalumisega libedaste ametis on.

— Ei, Mustausi tuhka kolmele, Elu-priugu ja Kreeka Leenuda witele . . . näi, unestasingi, — nõia-raswa ja seda Jeesuse ema filma salwi ta kumbagi witele, panga walmis, ma tulen lohe tagasi . . . tarwis wanamehele paar pakki tubaka wõttada . . .

Ja ohates ronib ta uksest wälja, äkilise treppi peal fuurte säärikutega komistades, maha kukluda ähwardades . . .
Rudkas.

Umbuslik kohtunik.

„Tunnistajanna Julie Kaselind, kui wana oli teie ema siis kui teie sündisite?“ — „Katskümmed kaks aastat!“ — „Ja kui wana on ta nüüd?“ — „Wiiskümme-kuus!“ — „Kirjutage: tunnistajanna on kolmkümme nelj aastat wana!“

Rohukoosajast.

„ . . . Teie olete siis oma kapi tunnistaja selja wastu puruks peksnud?!“

„Oh, pole wiga, kohtunikuherral! Mul on juba uus!“

Karwapealsus Saksa sõjawäes.

F e l d w e b e l (hommiku wara kasarmu õue astudes):
„Teie, Müller, ajage lord ometi need linnud fealt minu elutoa akna pealt minema! . . . Laululinnud wõiwad jääda, aga warblased kihutage kõik kus kurrat!“

Asjaarmastajate teatris.

R ä i t e j u h t (näitemängu proowi puhul): „Ei, minu neiud ja herrad, meie peame veel hästi wirgalt ja igapäew harjutama, enne kui awalikult ette astuda wõime; ainuke asi, mis teil praegu üsna libedaste juba läheb, on . . . musutamine!“

Läbi maapealse põrgu.

XVII.

Ilutulestus. Neiu Alawere jutustus Saksa-
maast. Lahinguliini kohal. Waenlase šrap-
nellide sajus. Wõttlus aeroplaniga. „Käed püsti!”

Pögenemise filmapilk oli otse nõiduw-ilus. Mõtelge: särawad taewatähed kõrgel pea kohal, sinendaw taewawõlwa nende üle, all aga aegutaw pimedus, millest läbi siit ja sealt filmapilgul tekkivad ja niisama ruttu kaduwad tulekeelekesed limpsawad. Need keelekesed olid meie lahkumise auks tarwitusele wõetud tulekeeled püüsiuudest ja paktusiwad ülihuwitawat waadet. Onneks olime waheajal juba nii kõrgel tõusnud, et nende sülgamisejõud enam meie juurde ei ulatanud ja meile järele saadetud tinaoad kahjutumalt maa peale tagasi pidid sadama.

„Suurepäraline!” hüüdis Tõht täiest rinnast ja neiu Alawere notutas pead.

„Igatahes suurepäralisem, kui Harjuwärawamäel toime pandud mai-pidu ilutulestus!” jattasin mina. „Need nära-kad ostawad toredust teha. Ega's nad muidu igal juhtumisel päris tüütuwuseni ei laula: „Deutschland, Deutschland über Alles!” Kuid seekord jäid nad küll jällegi meie alla ja jääwad kahlemata lõpuliikliti! Wene rüüstas ei mõista nalja.”

„Kahlemata!” kinnitas Tõht. „Ja kus weel Eesti mehed ning neiuudki neile ninatubakut pakuwad, seal pole neil enam muud, kui tõmmata hõlmad aeglaste wõõ wahele ning pangu pillid kotti! Aga nüüd, neiu Alawere, õõ on pime kui hiidlase hobune ja midagi pole näha, mis teised ristiinimesed maa peal teewad, sellepärast jutustage minule ajawiiteks, mis teie siin Saksamaal sõja ajal nägite. See oleks huwitaw kuulda! Kas olete n'a lahke?”

„Oh wäga palju,” kõneles neiu Alawere. „Saksalased on weneleste pärast otse meeletu. Wähemalt jutustas seda mulle leitnant von Mutterkorn. Seft nende kaotused on hiiglasuured. Päew päewa kõrwal woorib wäerinnalt haawatuid tuhandetekaupa siferiiki. Ja tapetute arw olla kuulumata kõrge. Keegi nendest ei ustunud omas pimestuses, et Wene wägi nii hästi warustatud ja nii wapper on ja et Wene suurtükid nii karwapealselt pihta lasewad. Nad olid arwetelemise juures arwet teinud Wene soldatite paberist saapataldadega ja Wene mushikute mässumeelega. Seda uimastawam oli hoop, mis neile nüüd antakse.”

„Kas Wene wangid ka nägite?”

„Nägin mõnda. Kuid nendega käidakse wäga waljult ümber ja toidetakse neid ka wäga wiletsaste, seft et sakslastel ju enestelgi nälg waruks on. Sellepärast rööwitawad nad ka ärawõetud maalt kõik ära, mis ial nende kätte satub, ja tassiwad „Waterlandi”, et tal tulewikus weel hinge sees hoida.”

„Aga wiina on ometi weel küllalt!”

„Seda, jah! Seda on küll, küll! Sellega julgustawad nad endid kodus ja wäliinil.”

„Noh, siis wõtame meiegi nendelt eeskujuu. Tõht, kas soowite?” ütlesin ma.

Tõhu käsi kähwas karnapsti minu poole ja warsti oli pudelist pikka mulinat kuulda.

Ka mina tegin hea lonksu; siis panin pudeli jälle taskusse.

Waheajal oli taewas ida pool ju hästi selgemaks läinud. See kuulutas, et hommik enam kaugel ei wõinud olla. Kuid maa peal walitjes alles täielik pimedus.

Ma lassin mootorile pisut rohkem jõudu juurde ja weel suurema surinaga kui enne lõikas zeppelin õhumereft tuhisedes läbi.

Legamööda muutus taewas itka walgemaks ja walgemaks ja siit-sealt alt hakkasid juba ükfitud metsafalgad kui suured mustad lapid silma paistma.

Korraga kahmas neiu Alawere mu warukast kinni ja ütles mulle midagi, mida ma aga mootori lõgistamise ja propelleri wurina pärast dieti ei kuulnud.

Berlinis.

„Serra, lubage teid saata?”

„Ja teil ei ole sugugi häbi?”

„Mis häbi nüüdsele ajal, kus iga saja naisterahwa peale waewalt üks mees tuleb!”

Ma waatasin kähku ringi ja nägin ida pool taewaserwa all heledat helki.

„See on tulekahju!” kisedasin ma. „Wististe jõuame warsti lahinguliini ligidale, kus kuulid ja tuli oma häwitusetööd teewad.”

„Selle tulekahju on kahlemata mõni pomm sünnitanud,” puristas Tõht niisuguse tähtsufega, nagu oleks ta Amerika üles leidnud. „Kas läheme sinna, wõi hoitame sealt eemale?”

„Muidugi läheme sinna ligidale, seft mis sõjatirjasaatjad me siis muidu oleme, kui me werehaisugi nuusutada ei jõanda!”

Ja ma pöörasin zeppelini nina sinna poole.

Mida lähemale me jõudsime, seda heledamaks läks tulehell, seda walgemaks taewas, seda filmapaiswamaks maapind.

Meie all seifis parajaste suur mets. Kuid waewalt olime metsast üle jõudnud kui meie all tuled kirendama löid — terwe pikk rida tulesti. Nähtawaste olime Saksa lastekraawi kohale juhtunud, kus meid tähele pandi ja meie peale tuld andma hakati. Kuid õnneks wiibisime nii kõrgel, et piisfikulid meie juurde ei ulatanud.

„Pööra kõrwale!” karjus Tõht ja waputas mind wihaselt warukast. „Mina sõelapõhjaks saada küll ei taha. Pööra!”

„Pole wiga, wennas!” wastasin mina. „See on alles algus; kannata, paremus on weel ees. Kuid sellestki saame mööda, kui kõrgemale tõuseme!”

Ütlestin ja tüürisin zeppelini weel kõrgemale.

Kuid ma olin oma arwega ometi efinud: waewalt olin kae tüki aega kõrgusetüüri küljes hoidnud, kui meie ees, arwata sada sammu, kole rakfatus käis ja õht suitsu täis pahwatas.

Raupmehe kõigitõbrut Petrogradis.

„Rääkigu mis räägivad, aga see otokolonje on põletispiiritusest ikka märtsa ette; eht suure kassa hais ja winti teeb kah oma jagu!”

„Ahaa — shrapnell!” kisedastin ma. „Hoidke aga kõwaste korwi äärest kinni. Warsti jõuame tulepiirist wälja!”

Kuid see oli jällegi efitus, sest nüüd algas meie ümber päris shrapnellide sadu. Kõrgatus käis kõrgatuse kannul, lord ees, lord taga, lord all, ja meid ümbritses paks paha haifuga suits.

Selle kõige juures jooksis üks shrapnellikild nii ligidalt meie korwist mööda, et korw otse kõikumale hakkas ja tõht juba surmahirmus kui haawaleht wabijes ning neiu Alawere, kes imestamisewäärt rahulik oli, kramplikult kinni lahmas. Rahtlemata seisid meil surm filma ees, kuid see kestis ainult mõne minuti, siis olime shrapnellide ulatusepiirist wäljas ja wõisime wõidurõõmsalt huwitawat waatemängu wahtida, mida meie all lõhkewate kerade kirjendus meile näha paktus.

Juba mõned minutid hiljem wõisime tähele panna, et meie tuleliini juba peaaegu selja taha olime jätnud. Kuid waewalt olime sellele arwamisele jõudnud, kui meie ette korraga, just kui imewäe läbi, aeroplan ilmus, mis ennast keerutades kõrgemale kruwis.

Täis kõige suuremat põnewust silmitsejime teda kolmeks, ruttu aru pidades, kas ta Wene wõi Saksa oma on. Selsamal filmapilgul aga nägime ka juba tema tiibade märkidest, et meie ees waenlase lennuk ristles.

„Pööra kõrwale!” kisedas tõht uueste.

„Ei mõtlegi,” wastastin mina, „waid minu lipukiri on: „Kallale!”

„Brawo!” hüüdis neiu Alawere. — „Kallale!”

Waewalt oli ta seda ütelnud, kui juba wali raskatus käis. Meie zeppelin oli waenlase lennumasina teise tiiva pilbasteks lõõnud ja nagu kiwi kadus lennuk ühes oma maafinaga sügawusse.

„See oli meistri töö!” hüüdis neiu Alawere, ja tõhtki, kelle tuju seda wõigitegu nähes wõhemalt wiistõmmend kaadi tõusis, kõrgas äkitselt püsti ja andis mulle mu korwase põse peale lastatades suud: „See oli eht Surmasõlme-Jüri südal!”

Et õht ülewal hirmus külm oli, otjustasime zeppelinile pisut madalamale wajuada lasta, seda enam, et siis ka maa-pealist elu selgemine saakime tähele panna. Praegu tuli idataewa serwalt päikese äär nähtawale, just nagu oleks temagi meile õnne soowida tahtnud.

Meie filmad uurisid wahetpidamata filmapiiri, soowides, et lord juba mägestikku jõuaksime. Ja meie ei petnud endid. Kaugel lõunas löi korraga määratusuur peegel särama, särama ja kiirgama, nagu meri päikese kiirte all kiiskleb.

„Need on Karpati mäed!” hüüdis neiu Alawere.

„Ja tal oli õigus.

Päikese kiired sätendasid kõrge mägestiku jäätanud harjal ja litlefid meile tere tulemast.

Meie rõõm oli piirita. Iseäranis minu rõõm, sest ma olin waikset tähele pannud, et mu bensiniatagawara kohutawa kiirusega wähenema hakkas ja warsti hoopis otse wõis lõppeda. Kuid seda ma teistele ei ütelnud. Ei tahtnud nende erutatud ertusi rohkem erutada, liiategi, et nad mind aidata ilklagi ei oleks wõinud.

Ma lasstin zeppelinile weelgi madalamale ja nägin rõõmuga, et wahke meie ja Karpatide wahel kiireste lahanes. Weel waewalt weerandundi, ja meie all aigutasid sügawad mägestikuristikud, täis jääd ja lund, kuna mäetipud meid nagu hõlma tahtsid tõmmata.

„Meie oleme sihil!” ütlesin ma ja ottsin parajat paita, kuhu oma zeppelinile wõisfin maha lasta.

See oli peagi leitud, ja nagu warisem kottas lastis meie zeppelin ühe kõrge mäe tafase metsalagendiku keskel jalad maha maa peale.

„Surral!” hüüdisime meie kõik kui ühest suust.

Kuid waewalt oli hüüdesaja meie suust teele läinud, kui mets meie ümber äkki elama hakkas. Umbes paarkümmeend lumitanud soldatit jooksid sealt wälja ja piirasid meid üks, kaks, kolm ümber.

„Kuult werh!” kajas wali komandohääl ja tihhe pilsi-tikumets säras meie ees. „Hände hoch!”

Waikides ja sõnatuulekult tõksime käed ülles.

Surmasõlme Jüri.

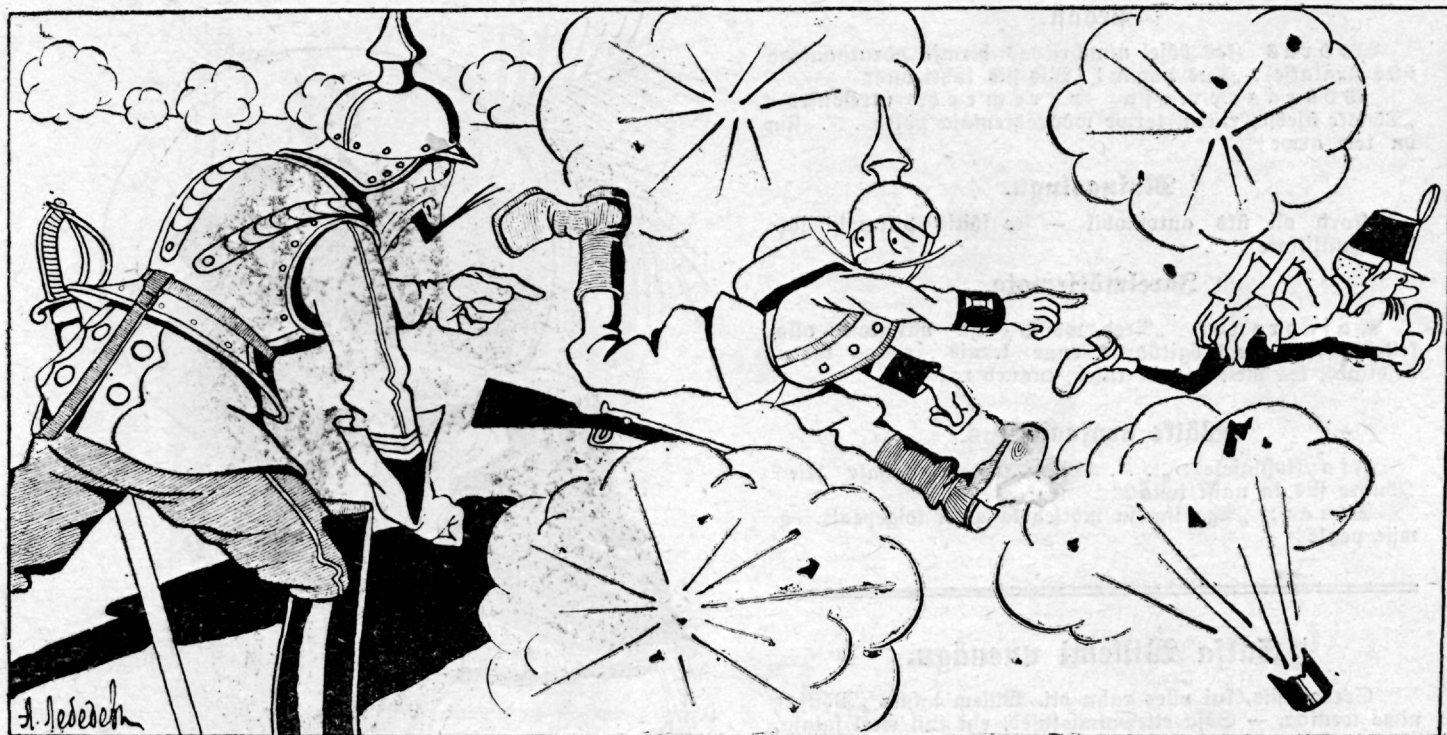
„Meie Matsi” ääremärkused.

Leppimise hooaeg.

Kas olete noore abielurahwa riidusi pealt juhtunud nägema? Wõi eht olete wahelt ise seda läbi elanud? — Nagu kowadel peale ägedat wihmahoogu päikene pilwe tagant pea naeratades wälja pistab ja nii lahelt kõigile silmi waatab, et ifegi jäätarul soojuselaine läbi südamet woogab, nõnda lepiwad ka noored armastajad peale ägedat sõnawahetust warsti ära, ja maitsewad õnne, kahelordse küllusega edasi. Ja see leppimine, — see leppimine! Kui magus ei ole ta peale piifutest tillitsemist, peale nägelemist ja riidu, kus inimesed ähwardawad jädawalt üksteisele selga pöörda, sealfamas aga ümber keerawad — ja naerma puhkewad! . . . Naerawad ja walawad õnnepisaraid . . . Oo, see on nii magus ja nii hea, et inimesed ise meelega wahelt tillitsemist soetawad, et pärast jälle leppida saaks. Ja teised waatawad pealt ja tunnawad kaasa; nii mõnigi ärdameelsem pillab ka nende õnnepisarate-kauksi mõne helde pisara, naerab ja nutab, nutab ja naerab . . .

Sr. Pinna, kes mõnelegi „Estonia” osahihisuse „suurwestrile” pinnaks filmas oli, ja sealt lahkuma pidi, on „Estoniaga” leppimise teele sattunud. Rõõd sirutatatse mõlemilt poolt wastu ja pijarad kipuwad woolama . . . Kriitikerid leiawad nüüd, et hr. Pinna tõeste hästi mängib — ta peaks tõeste „Estoniaga” ära leppima; hr. Pinna näeb, et need Eesti kriitikerid ja suurwestrid nii halwad polegi, kui estne näis — ja leppimine kipub wägise toime minema. Ja rahwahulk waatab pealt — ja meel läheb ärdaks ja süda hakkab sulama . . . Kui imelik, kui imelik on ilma elu: need inimesed, kes hr. Pinna süüdistasid, et ta kinematografi julges ülles astuda, temale sellepärast juba matusekellasi helistasid, — need inimesed soowitawad nüüd „Estonia” teatri-saali kinematografi awada! Ikka põhjusemõtte järele: otstarbe pilhendab abindud! See on küll jesuitlik, kuid ta on ka eestilik.

Willu: „Näe kuradit, kus loivad tal, kui shrapnellid ju tema all! Sa pane tale järele ja kondid temal pehmeks tee!”

Saksa soldat: „Ei aita, wäga kiire ta ja läheb kõige kondiga! Ka minul on üks koht ju hell, kui lõhkeb Wenemaa shrapnell!”

Uualik narr.

„Kuule ja maailmatark,” ütles Harun al Rashid ühel päeval heas tujus oma narrile, „ma tahan, et sa mulle ühe nädala jooksul kõik selle linna lollpead kirja paned!”

Narr nokutas pead ja läks. — Kahelksa päewa pärast tõi ta ühe pika nimekirja. Mõnufalt muigades hakkas kalif lugema. „Mis?” hüüdis ta aga kohe poolnaerdes, poolpahajelt, „siin seisab mina ju siimesena?”

„Seda küll,” wastas narr, „sest et sa kuue nädala eest tundmata parisniitule ilma mingisuguse kindlustuse ja tunnistuseta kahelksatuhat küldtükki andsid, et nad sulle häid hobuseid tooksid!”

Kalif waitis filmapilugks.

— „Kudas aga siis,” ütles ta siis kohe armuliku naeratuslega, „kui nad mulle siiski hobused tooksid?”

Diast kehitades wastas narr: „Siis tõmbaksin sinu nime maha ja paneksin nende omad asemele!”

Wäga wiisakalt öeldud.

Kaks head sõpra on isefestis ägedasse waidlusesse ja wiimaks tülli läinud. Ühele on asjata sõnasõda wiimaks wastikutsu jäänud. Ta tõuseb ülesse ja küsib:

„Noh, hea küll!.. Ütle mulle nüüd weel ühte asja: kui ühes toas istuwad ainult kaks inimest — tark ja loll, ja

tark läheb korraka wälja — kes jääb siis tuppa?”

„Muidugi mõista — loll.”

„Noh, siis — head terwit ja jumalaga!.. Minul on aeg koju minna.”
Arsenicum.

Läbi lille.

Kohtunik: „Kust siis see koer teid hammustas?”

Mõudja: „Oh, oi, kolmel päewal ei saanud ma istuda!”

Wälja põitles.

Kordnik (hulguse passi filmitse-des): „Selgeste on ju näha, et te passi pealt midagi maha nüüskitud olete!”

Hulgus: „Wabanbage... ah, ah... hiljuti jäin automobili alla ja selle gummirattad läksid just üle passi!”

„Meie Matsi” aastatellijad saawad hinnata kaasa:

Seinakalender 1915. Seaduse tähtsamat 1915. a. — 15 f. Tallinna linna plaan — 25 f. 6 ja 7 Moosese raamat — 2 r. Elutungi waldused — 60 f. Seitsme liiduriigi hümnused — 40 f. Kodune loff — 1 r.

Kaasanded, wäljaarwatud seni weel ilmutamata „Seitsme liiduriigi hümnused,” saadetakse kohe peale tellimiseraha kättesaamist ära. Kuudewiisi tellijad saawad kaasanded osataupa.

Järelehtud „Meie Matsi” eest hoiatame!

Дов. воеп. цензурою. Wastutaw toimetaja Jakob Jaason. Wäljaandja J. Muni. W. Schiffer'i trükk, Tallinnas

EESTI
RAHVUSRAAMATUKOGU
AR